

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Gabriela Baranyaiová

Typologie katalánského nacionalismu

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Vladimír Eštok

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Typologie katalánského nacionalismu“
vypracovala samostatně a uvedla všechny použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne:

Podpis:

Mé poděkování patří Mgr. Vladimíru Eštokovi za odborné vedení bakalářské práce, poskytnuté konzultace, cenné rady a připomínky k obsahové i formální stránce textu. Dále děkuji své rodině a přátelům za podporu. Práce je věnovaná mým rodičům.

Obsah

Úvod	5
1. Teorie národa a nacionalismu	8
1. 1. Národ	8
1. 2. Nacionalismus	12
2. Elementy národa u Katalánců	18
2.1. Historie	18
2. 1. 1. Od devátého století po první republiku	18
2. 1. 2. Od 80. let 19. století po občanskou válku	20
2. 1. 3. Od Francova režimu po současnost.....	23
2. 2. Jazyk	30
2. 3. Teritorium	31
2. 4. Kultura	31
3. Katalánský nacionalismus.....	34
3. 1. Nacionalismus od konce 19. století po občanskou válku.....	35
3. 2. Nacionalismus od roku 1939.....	37
Závěr	45
Literatura.....	49
Seznam použitých zkratk a tabulek.....	57
Abstrakt	58
Abstract.....	59

Úvod

V rámci své dlouhodobé historie si Katalánsko zachovalo svá privilegia, mezi která patří i katalánština. Avšak o ně přišla v 18. století. K obnově autonomních institucí a katalánštiny došlo v 19. století, kdy zároveň došlo ke vzniku katalánského nacionalismu. V této době vznikly i první nacionalistické strany, které většinou usilovaly o autonomii Katalánska. Ve 30. letech 20. století v občanské válce vyhráli španělští nacionalisté. Do čela státu se dostal generál Francisco Franco a v zemi nastal autoritářský režim, který opět zrušil autonomní prvky Katalánska.

Španělská monarchie byla obnovena po smrti generála F. Franca v roce 1975. Nová španělská ústava z roku 1978 zavedla decentralizaci země, a díky ní vzniklo 17 autonomních oblastí, jednou z nich je i Katalánsko. Jako každá autonomní oblast má svůj parlament, do kterého se konají volby každé čtyři roky. Katalánsko však patří k autonomním oblastem s největšími autonomními pravomocemi díky *Estatut d'Autonomia de Catalunya* z roku 2006. Poslední volby do katalánského parlamentu proběhly na konci roku 2015. Vyhrála je nově vzniklá nacionalistická koalice *Junts pel Sí*, která ale měla problém sestavit koalici k získání většiny v katalánském parlamentu. Do této doby vyhrála každé katalánské volby v přepočtu na počet mandátů nacionalistická strana *Convergència i Unió*. Současná vláda prosazuje vznik nezávislého státu.

V posledních letech si můžeme všimnout vzrůstající tendence nacionalismu a touhy národů po právu na sebeurčení, jak je uvedené v Chartě Organizace spojených národů (OSN). Tohoto práva se dožadují také Katalánci, kteří v novém miléniu usilují o větší autonomii, než jim zaručuje *Estatut d'Autonomia de Catalunya* z roku 1979. V posledních sedmi letech katalánské nacionalistické strany hlasitě prosazují vznik samostatného státu Katalánsko. Také jsme si mohli všimnout velkých demonstrací, které se konají dne 11. září, kdy se slaví *Diada Nacional de Catalunya*, Národní den Katalánska.

Problém nastává s určením, zda lze Katalánce definovat jako národ. Na světě neexistuje jednotná definice pojmu národ. Každý člověk si může pod tímto pojmem představit různé faktory určující národ. Jednotlivé příslušníky národa může spojoval společná historie, kultura, jazyk či náboženství. Proto je i těžké definovat právo národů na sebeurčení, které najdeme v dokumentech a deklarácích OSN. Zároveň neexistuje jedna všeobecná definice nacionalismu a existuje několik typů nacionalismu.

Hlavním cílem práce je typologizace katalánského nacionalismu v jednotlivých obdobích jeho vývoje a identifikace jeho projevů. Dílčím cílem, který se váže k hlavnímu, je zjištění, zda se jedná o národ v případě Katalánska. Hlavní výzkumná otázka zní *Jaké typy nacionalismu se vyskytovaly/vyskytují v Katalánsku?* Dále se práce zabývá dílčími výzkumnými otázkami: *Jaké jsou projevy katalánského nacionalismu?* a *Jsou Katalánci národ?* Práce je rozdělena do tří kapitol, z nichž první dvě jsou deskriptivní. Ve třetí kapitole se analyzuje katalánský nacionalismus. Jedná se o případovou studii. Práce využívá aplikaci teoretického konceptu a obsahovou analýzu dokumentů k zodpovězení výzkumných otázek.

První kapitola je rozdělena do dvou částí. První podkapitola obsahuje definice národa dle vybraných autorů. Těmito autory jsou například Ernest Renan, Ernest Gellner, Friedrich Meinecke a Karl W. Deutsch. Na závěr první podkapitoly je pro přehlednost uvedena tabulka s korespondujícími faktory národa podle vybraných autorů. Druhá podkapitola popisuje definici nacionalismu podle Ernesta Gellnera a následně i typologii nacionalismu dle Hanse Kohna, Anthony Smitha, Michala Hechtera a Andrew Heywooda. Na konci druhé podkapitoly jsou pro přehlednost zobrazeny dvě tabulky. První tabulka znázorňuje typologii nacionalismu a jejich cíle a druhá obsahuje typy nacionalismu se stejnými cíli.

Druhá kapitola obsahuje čtyři podkapitoly, přičemž každá podkapitola odpovídá elementu národa z průnikové definice určené v první kapitole. Znaky jsou použity v případě Katalánska. První podkapitola je členěna do tří částí, kdy každá odpovídá určitému časovému období. Obsahuje katalánské dějiny a také vybranou španělskou historii, která ovlivnila dění v Katalánsku.

Třetí, závěrečná, kapitola analyzuje průnikovou definici národa a typologii nacionalismu dle vybraných autorů na případě Katalánska. Na základě analýzy jsou následně zodpovězeny výzkumné otázky. Kapitola je rozdělena do dvou částí, přičemž první podkapitola určuje typologii nacionalismu od 19. století po občanskou válku a druhá podkapitola se věnuje typologii nacionalismu v době autoritářského režimu F. Franca až po současnost. Pro přehlednost je na konci kapitoly uvedena tabulka s typologií katalánského nacionalismu v určitém období a s příklady projevů nacionalismu.

První kapitola vychází z několika publikací. Kniha *Národy a nacionalismus* od E. Gellnera je důležitým zdrojem pro teorii národa i nacionalismu. Zároveň kapitola využívá publikace Miroslava Hrocha *Národy nejsou dílem náhody*. První podkapitola

čerpá především ze sborníku *Pohledy na národ a nacionalismus, čítanka textů* od M. Hrocha. Tato kniha obsahuje texty teoretiků zabývajících se definicí národa, mezi ně patří například E. Renan, F. Meinecke a O. Bauer. Stěžejními díly pro teorii týkající se typologie nacionalismu jsou *Containing Nationalism* od M. Hechtera, *National identity* od A. Smitha, *Western and Eastern Nationalism* od H. Kohna a *Politické ideologie* od A. Heywooda. Tyto publikace obsahují rozdělení nacionalismu a jeho popis s definováním cílů. Část o právu na sebeurčení vychází z Charty Organizace spojených národů a rezoluce A/RES/25/2625. Druhá kapitola vychází především z publikací zahraničních autorů. Faktory národa a také historii katalánského nacionalismu práce čerpá ze dvou monografií Alberta Balcells *Cataluña contemporanea I siglo XIX* a *Catalan nationalism, past and present*. Jako přínosná práce se jeví monografie od Montserrat Guibernau *Catalan Nationalism: Francoism, transition and democracy*, jež se věnuje dění v Katalánsku během autoritářského režimu F. Franca a následný vývoj během přechodu k demokracii. Zároveň obsahuje postavení katalánských politických stran k nacionalismu. Důležitý zdroj, který se věnuje dějinám a také nacionalismu v Katalánsku, je kniha *The Basques, the Catalans and Spain* od Daniela Conversiho. Obsahuje podrobný popis vývoje nacionalismu v Katalánsku a srovnání s baskickým nacionalismem. Projevy katalánského nacionalismu dále vychází z odborného článku *Catalan and Basque Nationalism* od Staleyho Payna, který byl publikován v časopise *Journal of Contemporary History*. Decentralizací Španělska a katalánským nacionalismem se také zabývá Luis Moreno a jeho články *Catalonia's in(ter)dependence and Europeanization* a *Federalization and Ethnoterritorial Concurrence in Spain*. Práce dále čerpá informace z oficiálních stránek Parlamentu Katalánska a Ústavního soudu Španělska a zároveň z oficiálních dokumentů, jako je například španělská ústava. K událostem, které se uskutečnily za posledních deset let, práce využívá především španělský deník *El País*, katalánský *La Vanguardia* a britský *The Guardian*. Pracuje se s více zahraničními deníky z důvodu komparace dat. V českém prostředí je historie a současná situace Katalánska nedostatečně zmapovaná, a proto druhá a třetí kapitola vychází především ze zahraniční literatury a pramenů.

1. Teorie národa a nacionalismu

Národy vznikaly během dlouhodobého vývoje, přičemž se liší pohled na skupinu lidí a následné jejich označení, zda jsou národ, kmen, etnicita atd. Zároveň se dlouhodobě vyvíjí definice národa. Existuje několik teoretiků, kteří se zabývají touto definicí a s tím spojený vznik národů. Ke konci první podkapitoly je stanovena vlastní definice národa, která je podložena na základě průniku definic národa dle vybraných autorů a jeho používání v minulosti. Tento průnik je zobrazen v přiložené tabulce. Druhá podkapitola se věnuje teorii nacionalismu, jenž také nemá jednotnou definici. Na nacionalismus lze nahlížet z mnoha pohledů, například jako na politickou doktrínu nebo jako kulturní hnutí. Druhá podkapitola vyjasňuje pojem nacionalismus a následně obsahuje jeho dělení podle vybraných autorů. Na závěr podkapitoly je pro přehlednost znázorněna tabulka s typologií nacionalismu i s dosažením záměru pro daný typ nacionalismu. Na konci jsou zmíněné shodné typologie nacionalismu založené na stejném cíli.

1. 1. Národ

Existují odlišné definice národa. Původ slova pochází z latiny ze slova *natio*, avšak při překladu došlo ke vzniku odlišného významu. V 18. století dle anglického výrazu *nation* bylo za národ považováno veškeré obyvatelstvo, které spadalo pod stejnou vládu, respektive monarchu. K vymezení pojmu národ dle francouzského výrazu *la nation* se ke společné vládě připojil společný jazyk. V Německu označili za národ lidi, kteří mají společný jazyk, kulturu i historii. V 17. století Jan Ámos Komenský označil za národ skupinu lidí, která žije na společném území, mají společný jazyk a historii a milují svou vlast (Hroch 2009: 16). I v dnešní době dochází k záměně pojmů *národ* a *stát*. Například v angličtině národ znamená *nation* a příslušnost k danému státu *nationality*. V důsledku toho může docházet k dojmu, že každý příslušník daného státu se stává příslušníkem jednoho národa (Heywood 2005: 94). Dnešní národy v Evropě charakterizuje pospolitost na elementu společného jazyka, kultury, dějin a vztahu k národním symbolům. Většina evropských národů vznikla na principu různorodosti jazyka (Baar 2002: 58–59).

Autoři využívají k determinování pojmu národ dva faktory, subjektivní a objektivní. Do subjektivních faktorů patří společná vize národa, pocit společné identity a pocit jednoty. Na rozdíl od toho do objektivních faktorů spadá jazyk, společná minulost, tradice, zvyky a náboženství (Krejčí 2014: 219). Tyto rysy se mohou při stanovení definice národa prolínat.

Ernest Renan označuje duchovní princip jako základní element národa. Pomocnými faktory při vytváření národa mohou být rasa, jazyk, společné zájmy, náboženství, geografie a vojenské požadavky. Morální vědomí je založeno na společných vzpomínkách a na přání žít spolu neboli ochota navázat na dědictví. Předci a jejich minulost tvoří duchovní princip národa. Díky ním jsme tím, čím jsme. Následné uctívání, oslavy historických událostí a chtíč navázat na předky jsou základní podmínkou pro existenci národa. Jak už bylo zmíněno, existuje několik vedlejších faktorů, které pomáhají definovat národ. Jedním z nich je etnografie, která nehraje velkou roli při zakládání moderních národů, protože národ vznikl spojením vícero ras. Velké státy jako Francie, Německo nebo Itálie mají své kořeny například u Keltů, Germánů nebo Galů. Jazyk může sjednocovat národ, přičemž nemusí být díky němu vytvořen. Jazyk pobízí ke sjednocení. Avšak důležitou roli hraje vůle lidí se sjednotit a vydržet pohromadě. Náboženství není dostačující elementem pro vytvoření moderního národa, protože každý příslušník národa si smí vybrat, jakého vyznání bude. Geografie jako přirozená hranice může vytyčovat hranice mezi národy, ale při definování národa hraje nezanedbatelnou roli (Renan 2003: 30–34).

Ernest Gellner definuje národ na základě dvou principů. Tím prvním je společná kultura, jež zahrnuje soubor myšlenek, znaků, představ, způsob chování a dorozumívání. Druhým principem je, že příslušníci stejného národa musí uznat sami sebe navzájem. Musí akceptovat, že oba patří ke stejnému národu. Díky tomuto uvědomění se zrodí národ (Gellner 1993: 18). Na základě existence dvou obecních hnacích sil může vzniknout národ. Na jedné straně stojí loajalita, identifikace, věrnost a solidarita a na straně druhé strach, donucení a nátlak (Tamtéž: 64–65).

Otto Bauer determinuje národ jako společenství lidí sdílející stejný osud. Jedná se především o prožívání stejného osudu, kde se příslušníci národa vzájemně ovlivňují. Podstatnou součástí národa je i jazyk, na základě kterého dochází ke společné řeči mezi jednotlivými členy národa. Příslušníkem národa se může stát na principu přirozené dědičnosti. To znamená, že se stane součástí národa narozením a členem národa je na základě společné krve. Zároveň povahu příslušníka národa tvoří kultura (Bauer 2003: 37–39). Říká, že národní vědomí nehraje při definování národa roli, jelikož si někteří příslušníci národa nemusí její příslušnost uvědomovat (Tamtéž: 45).

Dalším teoretikem je Friedrich Meinecke, jenž rozlišuje dva typy národů, kulturní a státní. Každého z nich definují určité znaky, které se ale navzájem nevyklučují. Kulturní národ determinuje společný jazyk, literatura a náboženství. Státní národ definují politické

dějiny a ústava. Tudíž každý národ může být vymezen na základě společného nebo pokrevního pouta, společného jazyka, společného náboženství či společného stát. Národ avšak nemusí obsahovat všechny tyto elementy zároveň (Meinecke 2003: 46–47).

Karl W. Deutsch definuje národ takto: „*Národ je lid, který získal kontrolu nad některými institucemi sociálního nátlaku, které nakonec vedou ke vzniku plnohodnotného národního státu.*“ (Deutsch 2003: 55) K. W. Deutsch označuje lid za skupinu osob, které mezi sebou komunikují. Přičemž příslušníci národa dokáží mezi sebou komunikovat jednodušeji, intenzivněji a komplexněji než s jinými příslušníky. Komunikační pospolitost je základním elementem národního uvědomění a společné národní kultury (Hroch 2009: 45).

Podle A. Smithe existuje pět znaků, díky kterým můžeme vymezit národ, jmenovitě historické území, společné dějiny, společná kultura, společná práva a povinnosti pro všechny členy národa a společná ekonomika s územní mobilitou (Smith 1991: 14). Podle něj existují dvě pojetí národa, západní a východní. Západní model vidí národ jako kulturní společenství, kdy jeho příslušníci mají společnou historii, symboly, tradice a mýty. Zároveň standartní komponenty západního modelu jsou právně-politické společenství, historické území, právně-politická rovnost příslušníků a jednota občanské kultury a ideologie. Oproti tomu nezápadní model označuje jako etnický koncept národa. Klade důraz na komunitu narození a rodnou kulturu. To znamená, že je důležitý pokrevní původ. Příslušník národa se do něho rodí a nemůže se do něho přiženit/přivdat. Znaky východního modelu národa jsou také jazyk, zvyky a tradice (Tamtéž: 11–12).

Podle M. Hrocha se autoři, kteří definují termín národ a nacionalismus, shodují nejčastěji v těchto faktorech: minulost, jazyk a etnicita, modernizace, zájmový rozpor, emoce a identita. Národ je založen na společné historii, během které mezi sebou příslušníci národa museli komunikovat. Na základě jazykové podobnosti a etnicity lidé zjistili, že patří k určitému národu. Modernizace souvisí s formováním národa. Během ní hraje důležitou roli gramotnost, školní docházka a politická či sociální emancipace. Zájmový rozpor vyplýval ze vztahů mezi centrem a periferií nebo z rozdílů mezi regiony. V neposlední řadě emoce a identita vede k národním uvědomění (Hroch 2009: 44–45).

Na základě výše zmíněných definic a pojetí národa je vytvořena Tabulka č. 1, ve které jsou znázorněny korespondující faktory.

Tabulka č. 1: Definice národa dle zmíněných koncepcí

	jazyk	historie	kultura	teritorium	náboženství	stejná vláda	ostatní
anglické pojetí národa-18. století						x	
francouzské pojetí národa-18. století	x					x	
německé pojetí národa-18. století	x	x	x				
Jan Ámos Komenský	x	x		x			láska k vlasti
Ernest Renan	x	x	x	x	x		rasa
Ernest Gellner	x		x				vzájemné uznání
Otto Bauer	x						osud
Friedrich Meinecke	x	x	x	x	x		
Karl W. Deutsch	x		x				komunikace
Anthony Smith		x	x	x			ekonomika, společná práva
Miroslav Hroch	x	x					emoce, identita
Vladimír Baar	x	x	x				vztah k národním symbolům, pospolitost
celkově	10	7	7	4	2	2	

Zdroj: Autorka

Nejčastěji se autoři shodují, že národ tvoří společný jazyk a následně historie, jejíž součástí je i Renanovo dědictví po předcích. Kultura je častým prvkem definice národa, kdy kultura zahrnuje i tradice, mýty a národní symboly. Dále se opakuje v definicích národa teritorium, kterou zmiňuje třetina autorů. Méně vyskytovaným elementem jsou

náboženství a stejná vláda. Výjimečně se nachází v definicích láska k vlasti, rasa, emoce nebo ekonomika. Jazykový faktor obsahují všechny definice vybraných autorů a pojetí kromě A. Smitha a anglického pojetí národa z 18. století. U sedmi autorů a pojetí se vyskytuje historie a kultura. Čtyři autoři se shodují, že společné teritorium vytváří národ. Všechny faktory vícekrát zmíněné v definici národa, jmenovitě jazyk, historie, teritorium, jsou objektivního rázu. Vztah k národním symbolům, emoce, vzájemné uznání patří k subjektivním faktorům.

Podle výše zmíněných prvků, na kterých se shodne více než třetina autorů a pojetí, práce determinuje pojem národ. Průniková definice národa tedy zní: *Je to společenství lidí, které se vyskytuje na stejném území, mají stejnou kulturu a historii a mluví stejným jazykem.* Na základě této obecné definice národa třetí kapitola analyzuje, zda jsou Katalánci národ.

1. 2. Nacionalismus

Pojem nacionalismus vznikl ve 20. století a byl používán především v politickém diskurzu. Problém nastává při jeho definování, poněvadž se často odvíjí od termínu národ, u kterého neexistuje jednotná definice. Různé národy definují nacionalismus na základě chápání pojmu národ v jejich jazykové tradici. Proto například v angličtině *nationalism* je spojován se státem a v němčině s jazykem a kulturou. Nacionalismus podvědomě nabírá na negativním pojetí např. v češtině, ruštině, angličtině. Často je totiž spojován s nepříznivými projevy existence národů a bojů za národ (Hroch 2009: 17).

E. Gellner definuje nacionalismu takto: „*Nacionalismus je politickou doktrínou, ale také stavem mysli a pocitem, že stát a národ musí tvořit jednotu.*“ (Gellner 2003: 7) Shledává nacionalismus tam, kde se shoduje politická a národní jednotka. Národnostní cítění se projevuje při porušování nebo splnění tohoto principu. Tímto pocitem vzniká národní hnutí. Národnostní princip může být nerespektován například, když všichni příslušníci národa nežijí v daném státě a jsou mezi ně přimícháni cizinci. Nacionalismus je teorie politického oprávnění, při kterém by etnické hranice neměly být rozděleny politickými hranicemi (Gellner 1993: 12). Nacionalisté chtějí, aby národu nevládli cizinci. Dle E. Gellnera se problematika nacionalismu vyskytuje především v prostředí, které bere stát jako jistotu. Nacionalismus může být jen ve státních útvech, které mají vládu. V minulosti často existovaly mnohonárodnostní státy a jejich obyvatelé nevnímali údajný univerzální princip, podle kterého by národy měly žít odděleně. Nejčastějšími

kolektivními prvky nacionalismu jsou touha po vlastním státu, ve kterém budou žít jen příslušníci jednoho národa, a nespokojenost s vládou (Tamtéž: 20–21).

H. Kohn definuje nacionalismus jako politické přesvědčení, které opravňuje nárok na autoritu moderním společnostem. Každou jeho formu vymezuje sociální struktura, duchovní tradice, kulturní historie a teritorium společnosti (Kohn 2003: 87). Cílem národa je uplatnění práva na sebeurčení. Pokud se národ snaží vytvořit svůj národní stát, tak by mělo nejdříve dojít ke kulturnímu sebeurčení a následně k politickému (Tamtéž: 90). Rozlišuje dva typy nacionalismu, pokrokový a reakční. Pokrokový nacionalismus označil za západní, liberální a demokratický. Pochází z anglického liberalismu a z demokratických myšlenek Velké francouzské revoluce. Tento nacionalismus se vyskytoval na západě, kde se národní a politické hranice téměř shodovaly. Zde se nacházela racionalistická společnost vzniklá z bojů za ústavu, svobodu a občanská práva. Nacionalismus na západě kladl důraz na občanská práva jedince a neřeší se zde etnická příslušnost. Snaží se o vznik politického národa, který bude existovat na základech národního státu a nemusí poukazovat na svou historii. Na druhé straně existuje reakční nacionalismus, který autor nazval nezápadním. Označil ho za iracionální, mytologický a autoritativní. Na východě se odlišovaly státní a národní hranice, proto nacionalismus bojuje proti stávajícímu politickému uspořádání. Nejdříve se nacionalismus projevuje zdůrazněním kultury a poukazuje na národní mýty, jež mají zdůraznit jedinečnost národa. Zároveň zdejší nacionalismus poukazuje na historii neexistujícího národa, aby dospěl k pocitu pospolitosti (Kohn 1994: 164; Hroch 2009: 22–23).

Nacionalismus podle A. Smitha může být pojat pěti rozdílnými způsoby. Může označovat celý proces formování národa, jazyka a symbolů národa a jejich role. Dále může být použit jako ideologie, která obsahuje kulturní doktrínu. Nacionalismus může znamenat národní vědomí společně s touhou po bezpečnosti a prosperitě. V neposlední řadě nacionalismus označuje sociální a politické hnutí, které se snaží realizovat národní vůli (Smith 1991: 72). A. Smith rozpoznává dva typy nacionalismu, teritoriální a etnický, kdy každý z nich je ještě rozdělen na dva. Teritoriální nacionalismus rozděluje na *pre-independence* a *post-independence*. Přičemž *pre-independence* se snaží o odsunutí cizího vládce a nahradit jej novým. Na druhou stranu *post-independence*, označován jako integrační nacionalismus, se snaží začlenit do nového politického společenství nebo vytvořit si nový stát mimo starý koloniální stát. Etnický nacionalismus se štěpí také na *pre-independence* a *post-independence*. V *pre-independence* jde národu o vymanění se z velké politické jednotky a založit si nový politický národ. Oproti tomu v *post-*

independence se národ snaží expandovat za hranice, kde žijí jeho příslušníci národa. Jeho důsledkem je iredentismus (Tamtéž: 82–83).

M. Hechter definuje čtyři typy nacionalismu: státotvorný, periferní, iredentistický a unifikační. Státotvorný nacionalismus se snaží začlenit nebo asimilovat různé kulturně charakteristické území do jedné homogenní multikulturní populace. Jeho cíl je často geopolitický, usiluje o ochranu hranic před skutečnými nebo potenciálními rivaly. Příklad státotvorného nacionalismu můžeme shledat ve Francii a v Anglii během 16. století. Oproti tomu periferní nacionalismus se brání začlenění do rozšiřujícího se státu. Zároveň se projevuje u národů pokoušejících se vystoupit ze zahrnujícího se státu a nastavit si svou vlastní vládu. Třetím typem je iredentistický nacionalismus, jenž se snaží o rozšíření stávající hranice státu tím, že začlení teritorium sousedního státu, kde žijí příslušníci stejného národa. V minulosti můžeme tento typ nacionalismu rozpoznat u sudetských Němců. Posledním typem nacionalismu dle M. Hechtera je unifikační neboli sjednocující. Jedná se o sjednocení kulturně homogenního národa, který je ale separován do různých politických území. Snaží se vytvořit jeden stát, u kterého se jeho hranice budou shodovat s hranicemi kulturními. Příkladem unifikačního nacionalismu je sjednocení Itálie v 19. století (Hechter 2000: 15–17).

A. Heywood rozlišuje také čtyři typy nacionalismu: kulturní, politický, liberální a konzervativní. Kulturní nacionalismus usiluje o regeneraci národa a zvýšení národní hrdosti a sebedůvěry. V praxi může jít například o zachování jazyka a kultury. Jedná se mu o uznání jako svébytné civilizace. Kulturnímu nacionalismu jde o národní sebeuvědomění (Heywood 2004: 129–130). Oproti němu politický nacionalismus se snaží o samosprávu svého národa, který je jediným oprávněným nositelem moci, a také se snaží získat autonomii. Politický nacionalismus chce dosáhnout práva na sebeurčení, aby národ měl svůj národní stát, kdy se hranice státu budou ztotožňovat s hranicí mezi jednotlivými národy (Heywood 1992: 141).

Liberální nacionalismus vznikl v 19. století. V této době označení liberál znamenalo nacionalista a naopak. Liberální nacionalismus předpokládá, že národ má svou osobitou identitu. Přičemž národ pochází z přirozeného rozpadu lidstva na národy, a proto není uměle vytvořen. Usiluje o suverenitu lidu svého národa. Jeho cíle se shodují s cíli politického nacionalismu. Tedy se snaží dosáhnout práva na sebeurčení a následný vznik národních států. Liberální nacionalismus uznává právo na sebeurčení všech národů a v důsledku toho vznik suverénních národních států na celém světě. Zároveň tento typ nacionalismu prosazuje vzájemné respektování národních práv. Vznik Československa je

příkladem uplatnění liberálního nacionalismu. Na druhou stranu konzervativní nacionalismus se uplatňuje tehdy, když hrozí národu nepřítel zevnitř nebo zvnějšku. Za vnitřního nepřítele státu se může považovat například třídní boj, protože narušuje jednotu národa. Právě ta je důležitá spolu se sociální soudržností pro konzervativní nacionalismus. Jako vnější nepřátelé národa se označují imigranti. Na rozdíl od liberálního nacionalismu konzervativní neusiluje o právo národa na sebeurčení (Heywood 2004: 133– 136).

V definicích nacionalismu se často používá právo národa na sebeurčení jako jeden z cílů nacionalismu. O toto právo usiluje nacionalismus dle H. Kohna a také liberální a politický nacionalismus dle A. Heywooda. Toto právo je součástí mezinárodních paktů a deklarací Organizace spojených národů. Právo na sebeurčení můžeme nepřímo shledat již ve 14 bodech prezidenta Woodrowa Wilsona. Tyto body přednesl v roce 1918 na půdě amerického Kongresu. Podle bodů sedm až třináct se obnovují státy nebo vznikají nové státy dle etnických hranic.¹ Právo na sebeurčení by ale nemělo patřit menšině obyvatelstva žijící v závislé zemi nebo národnostní menšině, která žije v mnohonárodnostním státu (Potočný 1968: 34). Uplatnění práva na sebeurčení by nemělo být unilaterální. Jak už bylo výše uvedeno, právo na sebeurčení se poprvé oficiálně objevilo v Chartě OSN. Článek 1 zmiňuje rozvíjení přátelských vztahů mezi národy založené na úctě k zásadě rovnoprávnosti a sebeurčení národů. Všichni členové OSN jsou zavázáni plnit závazky plynoucí z Charty. Na druhou stranu Charta nedává OSN právo zasahovat do vnitřních pravomocí členských zemí. Článek 55 říká, že na zformování stability a blahobytu se podílí pokojné a přátelské vztahy mezi národy, které jsou postavené na úctě k zásadě rovnoprávnosti a sebeurčení národů (Charta OSN). Po té se objevilo ještě v několika deklaracích OSN, kde se jednalo především o právo na sebeurčení států bývalých kolonií. Důležitým dokumentem obsahující toto právo je rezoluce A/RES/25/2625, která byla přijata na Valném shromážděním v roce 1970 a obsahuje Deklaraci principů mezinárodního práva týkajících se přátelských vztahů a spolupráce mezi státy. Zmiňuje, že právo na sebeurčení národů představuje významný přínos současnému mezinárodnímu právu. Každý stát má povinnost zdržet se jakékoli násilné akce k zabránění uplatnění práva na sebeurčení a rovnosti práv a respektovat toto právo v souladu s Chartou Spojených národů. Deklarace principů mezinárodního práva

¹ Obnovení Belgie, hranice Itálie dle národnostních hranic, autonomie pro národy Rakouska-Uherska (President Woodrow Wilson's Fourteen Points).

se obrací na Chartu OSN, kde je zakotveno právo na sebeurčení. Připomíná, že každý národ má právo se svobodně rozhodnout o svém politickém statusu a uskutečnit svůj hospodářský, sociální a kulturní rozvoj (Resolution 2625).

Práce obsahuje několik typologií nacionalismu od vybraných autorů, proto Tabulka č. 2 pro přehlednost zobrazuje právě tyto typologie nacionalismu a jejich cíle.

Tabulka č. 2: Typologie nacionalismu dle vybraných autorů

autor	typ nacionalismu	cíl nacionalismu
Hans Kohn	pokrokový, západní, demokratický, liberální	vznik politického národa na základech národního státu
	reakční, nezápadní, iracionální, autoritativní, mytologický	vznik národního státu podle neexistujícího národa
Anthony Smith	teritoriální <i>pre-independence</i>	odsunutí cizího vládce a nahrazení ho novým
	teritoriální <i>post-independence</i> , integrační	začlenění se do nového politického společenství nebo vytvoření nového státu
	etnický <i>pre-independence</i>	vymanění se z velké politické jednotky a založení nového politického národa
	etnický <i>post-independence</i>	iredentismus
Michael Hechter	státotvorný	začlenění různé kulturně charakteristické území do jedné homogenní multikulturní populace
	periferní	vystoupit ze zahrnujícího státu a nastavit si svou vlastní vládu
	iredentistický	iredentismus
	unifikační	sjednocení kulturně homogenního národa roztržitého do několik různých politických území
Andrew Heywood	kulturní	regenerace národa a zvýšení národní hrdosti a sebedůvěry
	politický	autonomie a uplatnění práva národa na sebeurčení
	konzervativní	ochrana národa před vnitřním a vnějším nepřítelem
	liberální	uplatnění práva národa na sebeurčení

Zdroj: Autorka

Přestože existuje několik typologií nacionalismu, na základě Tabulky č. 2 si můžeme povšimnout stejných cílů u vícero typů. A proto je vytvořena Tabulka č. 3, která znázorňuje typologii nacionalismu se stejnými cíli.

Tabulka č. 3: Typologie nacionalismu se stejnými cíli

typ nacionalismu	národ usiluje o vymanění se z velké politické jednotky a o vznik národního státu	iredentismus
pokrokový	x	
reakční		
teritoriální <i>pre-independence</i>		
teritoriální <i>post-independence</i>	x	
etnický <i>pre-independence</i>	x	
etnický <i>post-independence</i>		x
státotvorný		
periferní	x	
iredentistický		x
unifikační		
kulturní		
politický	x	
konzervativní		
liberální	x	

Zdroj: Autorka

Z Tabulky č. 3 vyplývá, že etnický *post-independence* nacionalismus dle A. Smitha koresponduje s iredentistickým nacionalismem dle M. Hechtera. Cílem národa u západního, teritoriálního *post-independence*, etnického *pre-independence*, periferního, politického a liberálního nacionalismu je vznik nezávislého národního státu, jelikož tento národ je součástí velké politické jednotky. Poněvadž všechny zmíněné typy nacionalismu mají společný cíl, tak pro lepší porozumění třetí kapitola pracuje jen s pojmem politický nacionalismus, tím však bude myšleno označení všech zmíněných typů nacionalismu usilujících o vznik národního státu.

2. Elementy národa u Katalánců

V Katalánsku se často setkáme s názorem, že Katalánci jsou národ, a tudíž mohou uplatnit právo na sebeurčení. I přestože jsou historicky dlouhou dobu součástí Španělska, si Katalánci zachovali své charakteristické prvky. Druhá kapitola obsahuje deskripci elementů průnikové definice národa stanovené v závěru první kapitoly na případu Katalánska.

2.1. Historie

Historie se vztahuje k definici národa. Dějiny tvoří jakousi kontinuitu mezi příslušníky národa, kteří si mezi sebou předávají kulturní dědictví. Katalánsko má dlouhodobou historii jako samostatný stát a následně jako součást Španělska. Podkapitola se zaměřuje především na historii Katalánska a důležité milníky ve španělské historii, které ovlivnily situaci v Katalánsku. Pro přehlednost je tato podkapitola rozdělena do tří částí, přičemž každá odpovídá různým časovým obdobím.

2. 1. 1. Od devátého století po první republiku

První zmínky o Katalánsku sahají do devátého století a jsou spojeny se jménem Guifré el Pelós, který se distancoval od franských králů a založil *la casa condal de Barcelona*.² Ve 12. století došlo ke spojení Aragonského království a Barcelonského hrabství a vznikla Koruna aragonská. Zde se objevuje první začlenění Katalánska do Španělska. Území Koruny se během 13. století rozšířilo například o území Valencie, Baleárských ostrovů a ostrova Sicílie, a proto místní obyvatelé ovládají katalánštinu (Historia). Zároveň během tohoto století vznikl *Diputación del General*,³ který byl součástí *Generalitat de Catalunya*.⁴ Tento institucionální systém existuje i v dnešní době. Zasedání *Diputación* se účastnil panovník a zástupci armády, církve a šlechty. Na zasedání mohla být vydávána nová legislativa týkající se správy pozemků a kompenzačních darů pro panovníka. První prezident *Generalitat de Catalunya* byl zvolen v roce 1359 (La Diputación del General).

Pro katalánskou historii je podstatné 15. století, kdy došlo k propojení Kastilského království a Aragonské koruny, a tak vzniklo sjednocené Španělsko. I přes spojení těchto dvou monarchií Katalánsku zůstaly zachovány jeho zákony a především *Generalitat*.

² Barcelonská dynastie.

³ Generální rada.

⁴ *Generalitat de Catalunya* je institucionální systém v Katalánsku. Do tohoto systému patří prezident, vláda, Parlament Katalánska, atd.

Kompetence obou království byly vyrovnané (Chalupa 2005: 58–59). Později však nastoupili na španělský trůn Habsburkové a ti zavedli reformy, které posílily absolutismus, a následně ho udržovali. Někteří habsburští panovníci se dělili o svou moc s důvěrníky, kteří rozhodovali jménem krále. Jedním z těchto důvěrníků byl vévoda Olivares. Během druhé poloviny 17. století se nescházely *Cortes*⁵ a docházelo k povstáním v celé monarchii (Tamtéž: 83–84). Katalánsku se nelíbila právě Olivaresova centralizace moci. Nesouhlasilo také s jednotou zbraní, což znamenalo vojenskou spolupráci všech království monarchie. Také v Katalánsku povstali rolníci proti vládě Habsburků. Toho využila Francie, která ze začátku Kataláncům pomáhala s bojem proti Španělsku. Avšak následně Francie začala okupovat Katalánsko. Ludvík XIII. se stal na krátkou dobu panovníkem Katalánska. Zároveň tou dobou docházelo k válce mezi Španělskem a Francií. Válka byla ukončena podepsáním Pyrenejského míru, který rozdělil Katalánsko mezi obě mocnosti (Reglá 1993: 300–301).

Pro Katalánce znamenalo 18. století ztrátu autonomie a svých výhradních práv. Období krize v celém Španělsku v 17. století, jež byla zapříčiněna například absolutismem anebo účastí ve třicetileté válce, se přesunula i do 18. století. Ve Španělsku vypukla tzv. válka o španělské dědictví a její důsledky značně ovlivnily Katalánsko. Od začátku války Katalánci podporovali na trůn Carlose de Austria, avšak na trůn nakonec usedl Felipe V., který pocházel z dynastie francouzských Bourbonů. Následně jeho vojska začala okupovat Katalánsko a Barcelona po osmi měsících obléhání dne 11. září 1714 podlehla královským vojskům (Herranz 2013: 16). Po skončení války o španělské dědictví nový španělský král vydal dekrety *Nueva Planta* a Katalánsko postihly represe. Dekrety zakázaly většinu katalánských institucí, zvyků a práv. Poprvé byla zakázána katalánština a Katalánsko přešlo plně pod centrální správu Španělska. Postupně se místní instituce rozpadaly (Conversi 2000: 11). Absolutismus vydržel ve Španělsku do začátku 19. století, a tak vyhlídky na změnu postavení Katalánska nebo získání zpět některých svých privilegií byly v nedohlednu.

Avšak v 19. století došlo k expanzi katalánské ekonomiky, kterou doprovázelo znovuzrození katalánské literatury. Toto období je známé jako *Renaixença*.⁶ Během 30. let 19. století došlo k probuzení kulturního nacionalismu napříč Evropou. Katalánští

⁵ Španělský parlament.

⁶ Obnova.

federální republikáni byli prvními představiteli politického *catalanismo*.⁷ Za jeho zakladatele je považován Valentí Almirall (Payne 1971: 18–19). V roce 1870 vznikl v Barceloně první katalanistický vlastenecký spolek pod názvem *Jove Catalunya*,⁸ jehož cílem bylo rozšířit povědomí veřejnosti. Nebyl ale politicky zaměřen. Následující rok začal vycházet časopis *La Renaixença*, po kterém se pojmenovalo hnutí usilující o obnovení katalánštiny v literatuře (Balcells 1996: 30). Pro Katalánsko znamenal vznik Španělské republiky v roce 1873 naději na obnovu autonomie. Katalánci Francisco Pi y Margall byl jedním z prezidentů republiky a prosazoval větší míru autonomie pro regiony. Ve Španělsku začaly vznikat kantony, které se staly nekontrolovatelnými. Docházelo tak k separatistickým povstáním, a jelikož situace se vymykala kontrole, politici požádali o pomoc armádu (Chalupa 2010: 125–126). Proto následující rok došlo k zániku republiky. Byla obnovena monarchie a na trůn usedl Alfonso XII. Jeho období vlády se označuje jako *Restauración*. Začal se uplatňovat liberalismus a během jeho vlády došlo k politické stabilitě, na které má zásluhu premiér Antonio Cánovas del Castillo. U moci se střídali konzervativci a liberálové. Na počátku 19. století usedl na trůn Alfonso XIII. a během jeho vlády se v zemi začaly projevovat sociální problémy a nastala krize v *Cortes*, což znamenalo vládní nestabilitu a časté střídání vlád. A proto v roce 1923 došlo k převratu generála Miguela Prima de Rivery (Constituciones españolas 1812-1978).

2. 1. 2. Od 80. let 19. století po občanskou válku

Konec 19. století se považuje za vznik katalánského nacionalismu. Jak už bylo uvedeno výše, za zakladatele *catalanismo* se považuje V. Almirall, který byl federální republikán. V roce 1880 založil první katalánské noviny *El Diari Català* a také svolal první Katalanistický kongres, na kterém byla ustanovena komise chránící katalánské občanské právo. Dohodli se i na vzniku akademie, která měla za úkol sjednotit gramatiku a výslovnost katalánštiny. Následující rok V. Almirall opustil Pi y Margallovu stranu a v roce 1882 založil *Centre Català*, ve kterém nesměli být jeho členové součástí španělských politických stran (Balcells 1996: 35). Na vznik tohoto spolku reagovala Federální republikánská strana, která na svém kongresu schválila projekt ústavy státu Katalánsko v rámci federace Španělska. Tento projekt měl zaručit Katalánsku autonomii v některých oblastech (Balcells 1984: 74). V roce 1885 V. Almirall představil králi

⁷*Catalinismo* označuje ideologii, která vznikla jako kulturní hnutí na ochranu Katalánska. Jejím cílem je ochrana katalánských hodnot. Jímí jsou tradice, kultura, jazyk a historická práva. *Catalanismo* získalo politickou podobu s vytvořením prvních politických stran a spolků (Sládková 2014: 48).

⁸ Mladé Katalánsko.

Alfonsovi XII. *Memorial de Greuges*, který obhajoval morální a materiální zájmy Katalánska. Pod tímto memoriálem byli podepsáni intelektuálové, podnikatelé, průmyslníci atd. Bohužel pro Katalánce se brzo po smrti Alfonsa XII. na tento dokument zapomenulo. Na druhou stranu Almirallův názor přišel brzy do sporu se zájmy buržoazie a s politickým konzervatismem, který v *Centre Català* převládal. Výsledkem neshod bylo oddělení většiny pravicových členů a založení nové strany *Lliga de Catalunya* v roce 1887 (Conversi 2000: 18–19).

V roce 1891 se *Lliga de Catalunya* sloučila s konzervativní katalanistickou kulturní skupinou, a tím vznikla *Unió Catalanista*. Následující rok pořádala kongres, kde byl vypracován program *Bases de Manresa* popisující vnitřní samosprávu Katalánska. Za prvního ideologa *catalanismo* se označuje Enric Prat de la Riba, který byl členem zmíněné *Unió Catalanista*. Považuje Katalánsko za vlast Katalánců, a proto se stát musí změnit, aby odpovídal jejich státní příslušnosti. Nechtěl samostatný stát, ale autonomii pro Katalánsko. Požadoval obnovení vlastního parlamentu a vlády, aby mohlo dojít k rozvoji hospodářství a kultury. Důsledkem katalánského regionalizmu byly protesty v různých částech španělské monarchie. Lidem se také nelíbila centralizace a korupce místních vlád. Zároveň v 90. letech docházelo k teroristickým útokům zapříčiněných anarchisty (Payne 1971: 21–22).

Jedním z důležitých milníků pro katalánský nacionalismus je vznik strany *Lliga Regionalista* v roce 1901. Tato strana se zformovala spojením *Centre Nacional Català* a *Unió Regionalista* hned po jejich úspěšných národních volbách v roce 1901. Od této doby přestaly v Katalánsku vyhrávat dvě tradiční španělské strany⁹ a *Lliga Regionalista* se stala po většinu času dominující stranou v Katalánsku (Tamtéž: 25). Dalším významným projevem vznikajících autonomních prvků bylo založení *Mancomunitat de Catalunya*,¹⁰ jenž byl první samosprávný orgán Katalánska od roku 1714. Díky němu docházelo ke spolupráci katalánských provincií Barcelona, Tarragona, Leida a Girona. Pod záštitou této instituce docházelo například ke zlepšení školství, dopravní infrastruktury a služeb. V roce 1917 došlo ve Španělsku ke zvýšení nespokojenosti, teroristických útoků a projevům násilí. Jelikož Španělsko bylo stále centralistické, došlo k radikalizaci katalánského nacionalismu. Začaly se projevovat jeho separatistické tendence (Conversi 2000: 31–32).

⁹ Liberálové a konzervativci.

¹⁰ Společné bohatství Katalánska.

Na španělské scéně se po pádu první republiky podařilo omezit přístup armády k moci. Zásahu na tom mají především dva premiéři A. Cánovas del Castillo a Práxedes Mateo Sagasta. Avšak rokem 1898 začíná postupný návrat armády k moci. Příkladem toho může být přijetí *Ley de jurisdicciones*,¹¹ kdy vojenský tribunál vyšetřoval zločiny vůči armádě a vlasti. Během první světové války zachovalo Španělsko neutrální status, a tudíž mohlo obchodovat s Dohodou i s Trojspolkem. Peníze z obchodu si přerozdělovala oligarchie.¹² Pracující lid z toho neměl velký užitek, proto docházelo ke stávkám. Vláda dokonce poslala na stávkující armádu. V zemi se neuskutečnily reformy, volby byly manipulovány, ve městech docházelo k násilí. V roce 1923 došlo k vojenskému převratu, v jehož čele stál generál M. Primo de Rivera, který rozpustil *Cortes*, zakázal politické strany a ústavu z roku 1876 prohlásil za neplatnou. Jelikož M. Primo de Rivera zakázal všechny politické strany, založil jednu státní stranu *Unión Patriótica*.¹³ Po projevení ekonomické krize ztratil generál podporu a musel odejít v roce 1930 do exilu. Následující rok se konaly volby, ve kterých zvítězili republikáni. Dva dny po volbách byla vyhlášena Španělská republika (Chalupa 2010: 135–138).

Katalánci ze začátku doufali, že převrat generála M. Primo de Rivery obnoví stabilitu v zemi. To se ale nestalo a následná diktatura opět zničila veškeré naděje Katalánců na autonomii. Byl vydán královský dekret, který zakázal katalánštinu a katalánskou vlajku. Dále pak byly rozpuštěny katalánské organizace a sdružování lidí bylo zakázáno nebo sledováno agenty z Madridu. M. Primo de Rivera zrušil i *Mancomunitat de Catalunya* (Conversi 2000: 36–37). Až po pádu diktatury mohlo dojít k opětovnému prosazování autonomie pro Katalánsko.

Významným momentem pro katalánský nacionalismus bylo založení katalánské strany *Esquerra Republicana de Catalunya*¹⁴ (ERC) v roce 1931. Svoje kořeny má už v 19. století ve federálním hnutí a u republikánů. Sjedením *Estat Català*, *Partit Republicà Català* a *L'Opinió* došlo ke vzniku této strany. Prvním předsedou strany se stal Francesc Marciá. Ve svém volebním programu prosazovala právo Katalánců na sebeurčení a uznání Katalánců jako národ. V roce 1931 se konaly komunální i národní volby, kde vyhráli republikáni. Strana ERC vyhrála v obecních volbách v Katalánsku a následně její předseda F. Marciá vyhlásil Katalánskou republiku. Na to ihned zareagovali

¹¹ Zákon o soudních pravomocích.

¹² Šlechta, církev, vysocí armádní důstojníci a část buržoazie.

¹³ Vlastenecká unie.

¹⁴ Levicová republikánská strana Katalánska.

španělští republikáni a začali vyjednávat s ERC. Došli ke kompromisu, Katalánsko zůstalo součástí Španělska, ale získalo větší míru autonomie díky *Estatut d'Autonomia de Catalunya*¹⁵ z roku 1932 (Izquierda Republicana de Cataluña; Díaz 1994: 551). *Estatut* například zavádí katalánštinu jako jeden z oficiálních jazyků v Katalánsku a obnovuje instituce *Generalitat*, jehož prvním prezidentem po obnovení se stal F. Marciá. Po jeho smrti ho nahradil Lluís Companys, který byl také členem ERC. V roce 1934 právě L. Companys vyhlásil unilaterálně *Estat Català de la República Federal espanyola*¹⁶ jako reakci na vstup *Confederación Española de Derechas Autónomas* (CEDA) do centrální vlády. CEDA byla antiautonomní a antirepublikánská strana. V ten stejný den katalánský generál zrušil *Estat Català*. Po tomto incidentu centrální vláda pozastavila *Estatut d'Autonomia de Catalunya* a do čela katalánského *Generalitat* dosadila někoho z centrální vlády. L. Companys byl poslán do vězení. Pozastavení *Estatut* trvalo do roku 1936, kdy vyhrála volby *Frente Popular*,¹⁷ která propustila L. Companyse z vězení, jenž se vrátil zpět do čela *Generalitat*, a obnovila *Estatut* (La Generalitat contemporánea (siglo XX y XXI) 2014).

Katalánsku autonomie dlouho nevydržela, protože v červenci 1936 došlo v Maroku k vojenskému puči, kterého se zúčastnil i generál Francisco Franco. Následně se povstalci přesunuli do Španělska, kde však ve velkých městech jako Madrid a Barcelona bojovali proti nacionalistům dělníci, kteří získali zbraně od vládnoucích republikánů. Občanská válka trvala tři roky (Chalupa 2010: 149). Válku vyhráli frankisté a do čela státu se postavil generál F. Franco. Jedinou povolenou stranou se stalo *Movimiento Nacional*.¹⁸ Došlo k centralizaci moci, katalánština a baskičtina byla potlačena (Tamtéž: 156).

2. 1. 3. Od Francova režimu po současnost

Když se nacionalisté dostali k moci, nastaly v zemi represe. Pro Katalánsko to znamenalo zákaz katalánštiny a zničení všech veřejných nápisů v katalánštině. Knížky, sochy a památníky katalánských patriotů byly zdevastovány. Učitelé podezřelí, že jsou stoupenci *catalanismo*, nemohli vykonávat svou práci. Ti, co nesouhlasili s těmito opatřeními, posílal Francův režim do vězení anebo jim ukládal pokutu. Na Univerzitě v Barceloně byl zrušen obor Katalánská kultura. Nesměla se zpívat katalánská hymna a katalánská vlajka byla také zakázána (Conversi 2000: 111–112). Represe nastaly

¹⁵ Autonomní statut Katalánska.

¹⁶ Katalánský stát španělské federální republiky.

¹⁷ Lidová fronta.

¹⁸ Národní hnutí.

i v politice. Byli zatýkáni anarchisté, levicoví politici či katalánští nacionalisté. Předseda *Generalitat* L. Companys utekl do Francie, ale po okupování Francie Němci v roce 1940 byl vydán zpět do Španělska, kde byl postaven před soud. Francův režim ho odsoudil k trestu smrti a následně byl v Barceloně zastřelen (Dowling 2014: 39). Na počátku diktatury katalánští politici založili v zahraničí *Consell Nacional de Catalunya*¹⁹ (CNC), který sídlil ze začátku v Paříži a později byl přesunut do Londýna. CNC se rozšířil o katalánské politiky žijící v exilu v Latinské Americe. Hájil kontinuitu republiky a práva Katalánců na sebeurčení v rámci federálního Španělska. Zároveň vznikla *Front Nacional de Catalunya*²⁰ (FNC) se sídlem v Paříži. FNC sdružovala všechny katalánské anti-frankistické organizace a obhajovala právo na sebeurčení. V roce 1945 došlo k rozpuštění CNC, a tím i FNC ztratila vliv, proto se připojila ke *Consell Nacional de Democràcia Catalana* (CNDC) (Guibernau 2004: 53). CNDC sídlila v Barceloně a sdružovala všechny katalánské strany kromě komunistické. Zastávala odboj přímo ve Španělsku, protože nevěřila, že by boj s režimem měl probíhat z exilu (Güell 2006: 172).

Od 60. let docházelo ve Španělsku ke kulturní rezistenci. I přes vysoké riziko trestů se v katalánských městech začaly objevovat katalánské vlajky a grafity v katalánštině. Tyto projevy symbolicky narušovaly Francův režim a ukazovaly na přítomnost opozice. Malé skupinky narušovaly události organizované režimem, aby zaujaly mezinárodní tisk. Jejich cílem bylo, aby se o situaci v Katalánsku i všeobecně ve Španělsku dozvěděli lidé v zahraničí (Guibernau 2004: 55–56). Tou dobou oficiálně začal vycházet časopis *Serra d'Or* psaný výhradně v katalánštině. Dále vznikla asociace *Òmnium Cultural*. Jejím cílem bylo propagovat katalánštinu a šířit katalánskou kulturu. V roce 1964 se poprvé veřejně slavil svátek *Diada Nacional de Catalunya*. Účastníci slavnosti nicméně dostali pokuty a několik z nich bylo uvězněno (Conversi 2000: 120–122).

Na začátku 70. let generál F. Franco ustanovil jako nástupce svého režimu prince Juana Carlose, kterého si vychoval a viděl v něm pokračovatele režimu. Během posledních let Francova režimu opozice připravila program ohledně demokratických práv a decentralizace Španělska. Opozice odsuzovala absenci demokracie a útoky režimu na ni. Klíčovou událostí pro katalánskou politiku bylo založení *Assemblea de Catalunya* v roce 1971, která legitimně sjednocovala katalánskou opozici vůči režimu a hrála důležitou roli při přechodu k demokracii (Moreno 1997: 68).

¹⁹ Národní rada Katalánska.

²⁰ Národní fronta Katalánska.

Assemblea de Catalunya apelovala na politickou svobodu, propuštění politických vězňů a obnovení *Estatut d'Autonomia de Catalunya* z roku 1932. Za vznikem *Assemblea* stála strana *Partit Socialista Unificat de Catalunya* (El franquismo en Cataluña). Bylo zjevné, že režim pozvolna ztrácel moc, a tak následující rok se poprvé na stadionu FC Barcelony ozvalo hlášení v katalánštině. Klub dostal pouze varování, nedocházelo už k zatýkání, které Katalánci zažili na začátku autoritářského režimu. Zároveň slogan klubu *Més que un club*²¹ Katalánci brali jako projev liberalismu, nacionalismu a demokracie.

Katalánci s nadějí očekávali změnu po smrti F. Franca v roce 1975. Králem se stal Juan Carlos I. a v zemi nastala otázka, zda režim bude pokračovat nebo dojde ke změně. Několik faktorů hrálo roli při transformaci k demokracii, byly jimi například institucionální stabilita, premiér Adolfo Suárez a podpora krále ke změně režimu. Rok po smrti diktátora došlo v referendu ke schválení *Ley para la Reforma Política*.²² Následně se odehrály první svobodné volby. Politického dialogu se zúčastnily všechny strany včetně komunistické. Proces transformace byl zakončen konsenzem a schválením nové ústavy z roku 1978, která zavedla konstituční monarchii (Guibernau 2004: 71–72). Preambule ústavy zmiňuje jen španělský národ. Proklamuje se zde ochrana všech Španělů a obyvatel Španělska při uplatňování svých tradic, kultury, lidských práv, jazyka a institucí. Článek 2 upozorňuje na jednotu španělského národa a zároveň zaručuje právo na autonomii národů a regionů. Následující článek uznává oficiálním jazykem kastilštinu, což je označení pro španělštinu ve Španělsku, a v autonomních oblastech je další oficiální jazyk v souladu s jejich *Estatut*. Oficiální vlajku Španělska definuje článek 4. Pokud *Estatut* uzná i jinou vlajku za oficiální, může být spolu se španělskou používána na oficiálních akcích a veřejných budovách. Významným bodem pro Katalánsko je Hlava sedmá, která vymezuje teritoriální organizaci státu. Autonomní oblasti vznikly na základě provincií se společnými historickými, kulturními a ekonomickými charakteristikami a provincií se společným historickým regionálním statutem. Ústava však zakazuje vznik federace tvořenou autonomními oblastmi (Constitución española). Na základě těchto článků došlo ke vzniku 17 autonomních oblastí, kdy jednou z nich je Katalánsko. Zároveň se tak i decentralizovala moc.

Katalánci spolu s ostatními historickými národy sehráli důležitou roli během transformace. *Assemblea de Catalunya* předala iniciativu zabývající se

²¹ Víc než klub.

²² Zákon o politické reformě.

katalánskou otázkou politickým stranám legalizovaným díky vládě A. Suáreze. Po schválení *Ley para la Reforma Política* v referendu hlavní katalánské politické strany ustoupily od jejich návrhu²³ ohledně přechodu k demokracii. Během *Diada* v roce 1977 se konala v Barceloně demonstrace bojující za svobodu, amnestii a *Estatut*. Následně vznikl prozatímní *Generalitat* a jeho prezidentem se stal Josep Tarradellas, který byl prezidentem exilového *Generalitat*, a sestavil vládu. Vypracováním návrhu ohledně *Estatut* byl pověřen výbor jmenovaný Parlamentem Katalánska. Komise následně předložila návrh španělskému *Congreso de los Diputados*,²⁴ který ho schválil a dal o něm hlasovat v referendu. V roce 1979 byl *Estatut d'Autonomia de Catalunya* ratifikován v referendu a po té i králem. *Estatut* byl sice stručný, ale hlavně obnovil *Generalitat* a katalánštinu. Následující rok proběhly první regionální volby v Katalánsku (Flores 2013: 235). Tyto volby vyhrála katalanistická aliance *Convergència i Unió* (CiU) a prezidentem se stal Jordi Pujol. CiU vznikla dohodou mezi dvěma stranami, *Convergència Democràtica de Catalunya* a *Unió Democràtica de Catalunya*. Tato aliance vyhrála podle získaných mandátů každé katalánské volby, které se konaly do roku 2015. Posledních uskutečněných voleb se nezúčastnila kvůli jejímu rozpadu.

Důležitým představitelem *catalanismo* je právě J. Pujol. Během své vlády formoval charakter katalánské politiky. Jeho program se nazýval *Fer país*,²⁵ který představoval evoluci katalánské národa. Později jeho plán a politika nesou označení *Pujolismo*. Přispěl k ekonomické, sociální a kulturní rekonstrukci Katalánska. Zároveň J. Pujol dokázal využít svou moc v *Congreso de los Diputados*, kde v 90. letech jeho strana podporovala minoritní vlády stran *Partido Socialista Obrero Español* (PSOE) a *Partido Popular* (PP). Díky tomu získal určitý vliv na decentralizaci a rozšíření autonomie. Během svého posledního volebního období J. Pujol připravil návrh na reformu *Estatut*, jenž měl přinést větší suverenitu pro Katalánsko. V oblasti mezinárodních vztahů reprezentoval paradiplomacii. Podařilo se mu založit několik obchodních a kulturních kanceláří Katalánska ve světě a také dvě ambasády a čtyři konzuláty Katalánska v zahraničí (Magone 2009: 236). Když se v roce 1992 uskutečnila v Barceloně olympiáda, byl to důkaz určité harmonie mezi Katalánskem a Španělskem. Během zahájení se hrála španělská i katalánská hymna a také spolu vlály španělské a katalánské vlajky (Lowe 2014: 279).

²³ Řešili otázku legitimacy monarchie a požadovaly očistění státního aparátu od bývalých kádrů Franka.

²⁴ Poslanecká sněmovna.

²⁵ Pro zemi.

V roce 2003 se stal prezidentem *Generalitat* bývalý starosta Barcelony a předseda *Partit dels Socialistes de Catalunya* (PSC) Pasqual Maragall. Poprvé totiž volby vyhrála počtem hlasů PSC, avšak počtem mandátů vyhrála CiU. Straně PSC se podařilo sestavit koalici spolu s ERC a s *Iniciativa per Catalunya Verds-Esquerra Alternativa* (ICV-EA). Došlo k alternaci moci po dlouhých 23 letech. Tato koalice začala připravovat nový *Estatut*, jenž měl rozšířit autonomní pravomoce dané z roku 1979. ERC a PSC musely dojít ke kompromisu ohledně návrhu, protože potřebovaly, aby nejdříve návrh prošel v Parlamentu Katalánska a potom Španělska. PP se snažila prosadit, aby se hlasovalo o *Estatut* v celostátním referendu, ale neprošlo to. Po schválení oběma Parlamenty a v referendu v Katalánsku začal platit nový *Estatut*, který ale začal přezkoumávat Ústavní soud Španělska na návrh PP (Kouřil, Pavlová 2011: 181–182). S některými body *Estatut* nesouhlasily ani některé vlády jiných autonomních oblastí, španělský ombudsman a jak už bylo řečeno především španělská PP.

Zlom přišel v roce 2010, kdy ústavní soud modifikoval *Estatut d'Autonomia de Catalunya* z roku 2006. Ve svém verdiktu vyňal 14 bodů z *Estatut* s odůvodněním, že jsou protiústavní. Také vymezil správnou interpretaci některých bodů, aby byly v souladu se španělskou konstitucí. Rozhodnutí soudu obsahovalo například zrušení označení Katalánců za národ s ohledem na španělskou ústavu, která uvádí jediný národ a to Španěly. Tvrzení, že Katalánci jsou národ, by narušilo jednotu Španělska. Katalánština nesměla být používána jako přednostní jazyk před kastilštinou v médiích a veřejné správě. Byly vyňaty články o kompetencích *Consell de Justícia de Catalunya*²⁶ a jejího definování jako hlavního orgánu jurisdikce v Katalánsku. Dále ústavní soud označil články týkajících se financí za protiústavní (Constitutional Court Judgment No. 31/2010). Verdikt ústavního soudu vyvolal v Katalánsku rozruch. Reakcí na zveřejnění rozhodnutí a následnou úpravu *Estatut* z roku 2006 se uskutečnila v Barceloně státní demonstrace, která poukázala na nesouhlas s vyjádřením soudu. Nesla název *Som una nació, Nosaltres decidim*.²⁷ Projev nesouhlasu organizovala *Òmnium Cultural*. Demonstrace se zúčastnili bývalí i současní hlavní představitelé katalánského *Generalitat* např. J. Pujol. Tento projev nesouhlasu byl známkou sjednoceného Katalánska, který žádal větší autonomii v rámci Španělského království (Noguer 2010). Katalánský deník *La Vanguardia* uvádí až milionovou účast na této demonstraci. Rozhodnutí ústavní soudu

²⁶ Rada spravedlnosti Katalánska.

²⁷ Jsme jeden národ. My rozhodneme.

mělo dopad i na regionální volby uskutečněné na podzim roku 2010. Volební programy doposud všech vládnoucích stran²⁸ obsahovaly tvrzení, že Katalánci jsou národ. Lišily se v názoru, v jaké formě mají zůstat součástí Španělska. Katalánská PP uvedla ve svém programu, že Katalánsko je Španělsko, avšak žádá decentralizaci Španělska. Nově vzniklá strana *Ciutadans* byla proti jakémukoli projevu nezávislosti a nedefinovala Katalánce jako národ, nýbrž jako součást Španělska (Programas electorales de 2010). CiU s velkým náskokem před PSC ovládla volby, ale nezískala absolutní většinu v parlamentu. Všechny strany vládní koalice ztratily většinu mandátů. Tentokrát stál v čele vítězné strany Artur Mas. Jeho učitelem byl bývalý prezident Katalánska J. Pujol, který si ho ještě během své vlády vychoval jako svého nástupce.

Generalitat v červenci 2012 schválil fiskální pakt, který měl vyřešit deficit Katalánska. Zároveň se měl změnit přísun peněz do madridské pokladny a následné přerozdělování do autonomních oblastí. Katalánci dále chtěli založit svůj úřad pro výběr daní. Chtěli se přiblížit ke stejné dohodě, jakou mají Baskové s centrální vládou. Při oslavě *Diada* v tom samém roce se uskutečnila opět milionová demonstrace za nezávislost tentokrát s názvem *Catalunya, nou estat d'Europa*.²⁹ Protestujícím Kataláncům se především nelíbil vysoký příspěvek, který se posílá do Madridu a nedostatečné vrácení peněz. Demonstraci organizovala *Assemblea Nacional Catalana* a opět se jí zúčastnili současní i minulí přední politici Katalánska (Burgen 2012; Pi 2012). Dva týdny po demonstraci A. Mas jel o fiskálním paktu vyjednávat do Madridu. Španělský premiér Mariano Rajoy návrh fiskálního paktu zamítl a označil ho za protiústavní. Rozhodnutí ovlivnilo vztahy mezi Katalánskem a centrální vládou. Následně A. Mas vyhlásil předčasné regionální volby a začaly se více projevat separatistické tendence (Cué, Piñol 2012; Tremlett 2012). V listopadu se uskutečnily předčasné volby a opět je vyhrála CiU, ale ztratila 12 křesel oproti volbám v roce 2010. Proto potřebovala podporu ERC, která byla také nakloněná pro nezávislost Katalánska. Spolupráce těchto dvou stran vedla k předložení návrhu o vyhlášení referenda o sebeurčení Katalánska a následnému schválení v Parlamentu Katalánska v roce 2014 (Noguer 2012). Se zmíněným referendem nesouhlasil španělský premiér M. Rajoy, a tak zákon o referendu o nezávislosti Katalánska napadl u ústavního soudu. Na konci září ústavní soud plánované referendum uznal za ilegální, a tak A. Mas deklaroval referendum

²⁸ CiU, PSC, ERC, ICV–EA.

²⁹ Katalánsko, nový stát Evropy.

za symbolické. Lidové hlasování se uskutečnilo 9. listopadu. Voliči mohli zaškrtnout ano/ne u dvou následujících otázek: *Chcete, aby se Katalánsko stalo Státem?* a *Chcete, aby se tento Stát stal nezávislým?* Referenda se mohlo zúčastnit až 6,3 milionů lidí, Španělé starší 16 let i cizinci, kteří mají trvalý pobyt v Katalánsku. Hlasování se zúčastnilo přes dva miliony voličů a z nich necelých 81 % hlasovalo pro vznik nezávislého státu. Volební účast nebyla vysoká, protože odpůrci nezávislého státu předeslali, že se hlasování nezúčastní. A. Mas označil toto neoficiální referendum za úspěšné (Pérez 2014).

Na začátku roku 2015 vyhlásil A. Mas předčasné volby na podzim 2015, aby si tím potvrdil podporu k vyhlášení nezávislého státu. Volby by měly podle prezidenta *Generalitat* garantovat národní přechod, jenž vyvrcholil referendem ze dne 9. listopadu 2014. CiU se dohodla se svým koaličním partnerem ERC, že volební kampaň začne dne 11. září, kdy se slaví *Diada*. Zároveň oznámili, že nebudou mít jednu společnou kandidátku (Del Olmo, Ríos 2015). To se ale změnilo v červenci, kdy vznikla volební koalice *Junts pel Sí*.³⁰ Po dlouhých letech se rozpadla stranicko-politická federace CiU. Jedna její část *Convergència Democràtica de Catalunya* se rozhodla kandidovat spolu s ECR, jelikož mají stejné zájmy. Jejich cílem je vytvoření nového státu. A. Mas byl na společné kandidátce na čtvrtém místě (*Quiénes somos: Junts pel Sí*). Dne 11. září se opět uskutečnila demonstrace a zároveň tímto dnem začala volební kampaň. Pochod se nesl ve smyslu nezávislosti, jenž by měl vyvrcholit při volbách na konci září. Volby vyhrála nově utvořená volební koalice *Junts pel Sí* s počtem 62 mandátů. Druhá strana, která se dostala do katalánského parlamentu a prosazuje nezávislost státu, je *Candidatura d'Unitat Popular* (CUP). Obdržela nejméně hlasů a mandátů ze stran, které překročily uzavírací klauzuli. Celkově tedy získaly strany za nezávislost 72 mandátů, což představuje většinu v parlamentu. Problém nastal při vyjednávání koalice *Junts pel Sí* a CUP, kdy CUP nechtěla za prezidenta *Generalitat* A. Mase. Strany se nakonec dohodly na alternativním kandidátovi. Pokud by se nedohodly, musely by se konat předčasné volby, ve kterých by strany pro nezávislost nemusely získat většinu. Novým prezidentem *Generalitat* se stal na začátku ledna 2016 Carles Puigdemont (Roger 2016). Separatistické strany už schválily rezoluci, díky které by se mělo uskutečnit nové referendum o nezávislosti, a do 18 měsíců by měl vzniknout samostatný stát. Na začátku roku 2016 vzniklo katalánské ministerstvo zahraničí, které se snaží získat zahraniční

³⁰ Společně za ano.

podporu pro samostatný stát Katalánsko. Centrální vláda označila tento krok za protiústavní, protože mezinárodní vztahy patří dle ústavy pouze do kompetencí španělské vlády (Hospodářské noviny 2016).

2. 2. Jazyk

Dalším faktorem, díky kterému můžeme rozpoznat národ, je společný jazyk. Příslušníci národa ho používají ke komunikaci a je zdrojem pospolitosti. Katalánci mají svůj jazyk a to katalánštinu, kterou preferují před kastilštinou. Během dlouhé historie Katalánska byla katalánština oficiálně zakázána během 18. a 20. století. Předchozí a současný *Estatut d'Autonomia de Catalunya* stanovuje katalánštinu jako oficiální jazyk Katalánska, přičemž dalším oficiálním jazykem podle španělské ústavy je kastilština. Proto se v Katalánsku na úřadech smí mluvit katalánsky. Dále zde vycházejí některé noviny a časopisy v katalánštině. Zároveň její používání můžeme najít na dopravních značkách nebo veřejných nápisech. V katalánštině se i vyučuje na základních školách a na univerzitách.

Jak už bylo řečeno, Španělsko patří mezi multilingvistické země, kde jediným celostátním oficiálním jazykem je kastilština. Katalánština s kastilštinou si jsou v mnoha věcech podobné, poněvadž oba jazyky patří do románské jazykové větve a katalánština se částečně vyvinula z kastilštiny během osmého až desátého století. V roce 2007 Statistický úřad Katalánska udělal průzkum, na základě kterého vyšlo, že tři ze čtyř obyvatel Katalánska ovládá psanou a písemnou formu katalánštiny (*Cultura y lengua*). Ještě v 90. letech 20. století rozumělo katalánštině 90 % Katalánců a více než 60 % ovládlo písemnou nebo mluvenou formu katalánštiny. Oproti tomu Baskové, kteří jsou označováni také za historický národ, používají a znají baskičtinu méně. Jen 20 % Basků v té samé době ovládalo baskičtinu. V Galicii, kde žije třetí historický národ, ovládá galicijštinu kolem 80 % obyvatel, přičemž v Galicii je nejslabší nacionalismus ze zmíněných historických národů (Conversi 2000: 163).

V 18. století dekrety *Nueva Planta* zakázaly používání katalánštiny v psané i v mluvené formě a jediným oficiálním jazykem se stala kastilština. Od druhé poloviny 19. století probíhala v Katalánsku *Renaixença*, jež znamenala kulturní obrození a opětovné prosazování katalánské identity, kde podstatnou roli hrála katalánština. Na konci 19. století vznikla *Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana*,³¹ která ochraňovala katalánštinu a její výuku na školách. Avšak do prvních dekád 20. století se

³¹ Katalánská asociace na ochranu vzdělávání.

jí nepodařilo katalánštinu prosadit do výuky na školách a harmonizovat do správních, právních a vědeckých struktur. Jazyk a vzdělávání se staly postupně prioritou při obnovování samosprávy Katalánska, které se odehrávalo na začátku 20. století. Tou dobou E. Prat de la Riba založil *Institut d'Estudis Catalans*³² a požádal Pompeu Fabru o ortografickou normalizaci Katalánštiny. P. Fabra plně standardizoval katalánštinu a od této doby je univerzálně používána všemi Katalánci. Přestože se katalánština začala používat v *Mancomunitat de Catalunya*, katalánština se tou dobou vyučovala jen na soukromých školách, přičemž na státních se učilo zásadně v kastilštině. Během diktatury M. Primo de Rivery byla opět katalánština zakázána a došlo k jejímu obnovení se zavedením Španělské republiky. Obnovená katalánská vláda založila školy, ve kterých se vyučovalo katalánsky. Avšak s výhrou španělských nacionalistů v občanské válce nastal znovu zákaz používání katalánštiny a obnovení se dočkala při transformaci v druhé polovině 70. let 20. století. Následně se začalo vyučovat v katalánštině v Katalánsku ale také i v regionu Valencie a na Baleárských ostrovech (Language in Catalan school).

2. 3. Teritorium

Autonomní oblast Katalánsko se nachází v severovýchodní části Pyrenejského poloostrova a je součástí Španělské monarchie. Od devátého století se často měnila rozloha a hranice Katalánska, jelikož se díky sňatkům nebo válkám území zvětšovalo nebo zmenšovalo, ale poloha zůstala stejná. I přestože došlo ke spojení království, díky kterému následně vzniklo Španělsko, hlavním centrem Katalánska zůstala Barcelona, která je v dnešní době oficiálním hlavním městem Katalánska. S Katalánskem je zároveň spojen termín *Països Catalans*,³³ který označuje území, kde se hovoří katalánštinou. Sem patří například menší část Aragonu, část regionu Valencie, Baleárské ostrovy a město Alghero na Sardinii. Teritorium poskytuje obyvatelům zdroje a zároveň je to domov jejich předků, a proto hraje pro Katalánce významnou roli. Zároveň ho berou jako ztělesnění katalánské kultury a historie. Považují ho za jeden ze znaků národa, protože evokuje kontinuitu národa (Guibernau 2004: 31).

2. 4. Kultura

Katalánskou kulturu tvoří místní zvyky, tradice, literatura i národní symboly Katalánska. Katalánci jsou pyšní na své dědictví po předcích. Mezi katalánské svátky patří například *Diada Nacional de Catalunya*, *Diada de Sant Jordi* nebo *Castanyada*.

³² Institut katalánských studií.

³³ Katalánské země.

Významnými Katalánci, jež se podíleli na tvoření katalánské kultury, jsou například Joan Miró, Salvador Dalí, Pau Casals a hlavně Antonio Gaudí, na kterého jsou Katalánci velmi pyšní. Jeho architektonická díla můžeme nalézt především v katalánském hlavním městě Barcelona a patří na seznam světového dědictví UNESCO. Součástí kultury jsou i *sardana*, *castells*, tradiční festivaly i místní kuchyně. Některé tradiční svátky se slaví jinak v Katalánsku a ve Španělsku, příkladem jsou Vánoce. Leckteré významné akce místní obyvatelé využívají k projevům své odlišnosti od španělských zvyků a k protestům proti centrální vládě. Katalánská kultura je součástí jejich každodenního života. Například o víkendech se schází v ulicích měst, kde často tancují *sardana*. Katalánské vlajky visí často na balkonech nebo v oknech, i přestože v daný den není regionální svátek.

Původní *Estatut Katalánska* z roku 2006 definuje národní symboly Katalánska v článku 8. Avšak po rozsudku ústavního soudu v roce 2010 slovo národní bylo vypuštěno a jsou tak definovány symboly Katalánska. Do nich patří vlajka, hymna a svátek Katalánska. Katalánská vlajka nese označení *Senyera* a podobá se vlajce španělské. Její původ se spojuje s pečetí Ramóna Berenguera IV. ze 12. století, ale také s legendou o uříznutých prstech Guifredo el Velloso během bitvy s franským králem. Vlajka se stala oficiální po přijetí *Estatut* v roce 1979 (*La bandera*). *Generalitat* deklaroval v roce 1993 *Els Segadors* jako katalánskou hymnu, avšak její původ sahá do 17. století. Slova psaná v 19. století navazují na odkaz z roku 1640, kdy se konalo povstání v Barceloně proti španělskému králi a došlo zde ke krveprolití (*Els segadors: el himno nacional*). Katalánci označují jako druhou neoficiální hymnu *Cant de la Senyera*, což je píseň katalánské vlajky. Během 20. století se hrála na veřejných akcích spolu s *Els Segadors*. Slova *Cant de la Senyera* složil katalánský básník Joan Maragall. Skladba obsahuje vlastenecká slova, a proto byla během autoritářského režimu zakázána (Hargeaves 2000: 136). V dnešní době obě hymny můžeme slyšet na katalánských festivalech, o svátcích ale i na velkých demonstracích za nezávislost.

Nejpodstatnějším svátkem Katalánska se stala *Diada Nacional de Catalunya*. *Generalitat* prohlásil tento svátek za národní den v roce 1980. Oficiálně se *Diada* jako „národní“ den Katalánska stala až v roce 2006 po přijetí *Estatut*. Koná se dne 11. září a Katalánci si připomínají dobytí Barcelony v roce 1714. Barcelona a celé Katalánsko tímto dnem ztratilo svou svrchovanost, byly zakázány jeho autonomní instituce a katalánština. Po pádu autoritářského režimu F. Franca se během *Diada* uskutečnily demonstrace, přičemž její účastníci žádali autonomii regionu (Buffery, Marcer 2011: 144;

La Diada: festa nacional). Během tohoto dne se vzdává holt Rafaelu Casanovi. V současnosti tento svátek využívají zastánci nezávislosti a konají se v Barceloně velké demonstrace, na které se sjíždějí lidé z různých koutů Katalánska. Katalánskou kulturu dále tvoří i *Diada de Sant Jordi*, který se slaví dne 23. dubna. *Sant Jordi* je patronem Katalánska a v ulicích se tento den tancuje *sardana*, ve městech jsou vyvěšeny katalánské vlajky a také na ulicích jsou vytvořené katalánské vlajky z růží.

Mezi významné katalánské tradice patří tanec *sardana*. Přesné období jeho vzniku není jasné, ale některé texty datují jeho původ do 16. století. Moderní pojetí, tak jak se tancuje v dnešní době, pochází z druhé poloviny 19. století. Tancuje se v kruzích a právě proto se považuje za projev harmonie, demokracie, bratrství a národní identity. Nejdříve se tancuje v několika kruzích a na závěr se sjednotí v jeden velký kruh, jehož význam je právě bratrství. Zároveň pro Katalánce znamená symbol rovnosti, protože nezáleží, kdo se tance zúčastní. Mohou ho tancovat chudí, bohatí, staří, mladí, muži, ženy. Vyjadřuje katalánskou pospolitost. Katalánci považují zakázání tance *sardana* jako útok na jejich národ. Tanec inspiroval i obrazy Pabla Picassa. *Sardana* se obvykle tancuje na veřejném prostranství během svátků, festivalů a dnů odpočinku. *Cobla* označuje hudební seskupení, které doprovází tanec. Tvoří ho devět členů hrající na dechové nástroje. *Aplec* pojmenovává shromáždění lidí, kteří se sešli k tancování *sardana* na veřejném místě. V Barceloně se nejčastěji lidé scházejí na náměstí Plaça Sant Jaume, hned vedle *Generalitat*, a zde tancují *sardana* (Brandes 1990: 24–28). Součástí tradic jsou *castells*, které nesou pojmenování živé pyramidy nebo lidské věže. Jsou postavené z členů amatérských skupin a obvykle se členství předává z generace na generaci. Tato tradice vznikla v 18. století (Castellers de Barcelona).

3. Katalánský nacionalismus

Katalánci patří už delší dobu do Španělské monarchie. I přesto si ponechali svá privilegia. Mezi ně patří především jazyk a *Generalitat*. Nicméně o některé své výhody během historie přišli. Avšak v dnešní době znovu existují díky *Estatut d'Autonomia de Catalunya*. Průniková definice určená v první kapitole vymezuje faktory, podle kterých můžeme rozpoznat národ. Na základě průniku se dospělo k závěru, že prvky určující národ jsou jazyk, historie, teritorium a kultura. Katalánština existuje přibližně od devátého století a to je i doba, kdy se objevují první zmínky o Katalánsku a následně i přesto, že byli součástí Španělska, se jejich region označoval jako Katalánsko. Katalánci mají vlastní literaturu, tradice, zvyky i národní symboly. V dnešní době tři ze čtyř Katalánců ovládá katalánštinu. Katalánce můžeme označit za národ, jelikož v jejich případě naplňují všechny elementy průnikové definice.

Pro katalánské nacionalisty katalánština byla a stále je sjednocující jednotkou. Jazyk vnímají jako nezbytný nástroj pro šíření nacionalismu a zároveň jako symbol místní kultury. Katalánština byla zakázána v 18. století a ve 20. století, přičemž v 19. století se dočkala obnovení. K největší střetu mezi kastilštinou a ostatními jazyky používanými na území Španělska došlo během občanské války a následného autoritářského režimu. Kastilština se stala v průběhu tohoto období hegemonem. Během represí byla zakázána katalánština a katalánská kultura, která zahrnovala i tanec *sardana*. Při přechodu k demokracii hrály důležitou roli historické národy, protože jejich zapojení do dialogu znamenalo podporu pro nově vznikající politický režim. Na základě nové ústavy z roku 1978 došlo k omezení hegemonie kastilštiny, poněvadž konstituce uznala i za oficiální ty jazyky, které používají historické národy v jejich autonomních oblastech. Jedná se o galicijštinu, baskičtinu a katalánštinu (Gunther, Shabad 1982: 443).

Jedním z projevů nacionalismu v Katalánsku je tanec *sardana*, který symbolizuje harmonii, bratrství a demokracii, a také proto ho berou jako národní symbol. *Sardana* se tancuje v kruhu, což znamená jednotu a nezlomitelnost. Často symbolizuje odboj proti centrální vládě. Tanec byl zakázán během diktatury P. de Rivery a Francova režimu, protože oba režimy chtěly docílit vymýcení katalánské kultury. Přesto ho však zastánci kulturního i politického nacionalismu tancovali jako tichý projev rezistence. Cílem kulturního nacionalismu bylo udržet tento tanec v povědomí Katalánců žijící na území Katalánska i v exilu a po pádu režimu obnovit tuto tradici i *aplecs*. V 80. letech 20. století *Generalitat* definoval *aplec* jako shromáždění různých lidí, které se schází k tanci

sardana a poslouchání hudby doprovázející tento tanec. *Aplecs* jsou pro Katalánce významné, protože se zde mluví výhradně katalánštinou. V minulosti došlo i k označení, že *sardana* je jako jazyk, protože při *aplecs* se lidé učí katalánštinu nebo si ji zdokonalují (Brandes 1990: 30–33). Zároveň součástí katalánské identity jsou *castells*, které se staví během významných svátků Katalánska. Velkým úspěchem kulturního nacionalismu bylo zapsání *castells* na seznam kulturního dědictví UNESCO v roce 2010 (Human towers).

3. 1. Nacionalismus od konce 19. století po občanskou válku

Důležité momenty ovlivňující vznik katalánského nacionalismu se odehrály ve druhé polovině 19. století. Ve Španělsku zavedli všeobecné volební právo pro muže. Došlo k velkým ekonomickým rozdílům uvnitř Španělska, kdy Katalánsko patřilo k nejbohatším oblastem. Zároveň zde došlo k demografickému růstu populace. Následná porážka ve španělsko-americké válce v roce 1898 a ztráta statusu koloniální velmoci znamenaly pro Španělsko oslabení jeho centralizačního nacionalismu. Tyto impulsy ovlivnily vznik a následný vzestup katalánského nacionalismu (Moreno 2015: 3).

V 19. století během období *Renaixença* se začal uplatňovat kulturní nacionalismus, který se snažil o regeneraci katalánštiny a katalánské literatury, a později i politický, jenž usiloval o autonomii. Joaquim Rubió i Ors ve svém díle *Poesis* jako první zmínil ideu o obnovení Katalánska. Získal obrovskou podporu, a proto jeho dílo je považováno za manifest období *Renaixença*. Od tohoto momentu se katalánská literatura začala vyvíjet a znamenala předvoj pro španělskou kulturu. Cílem spisovatelů a historiků bylo znovuoobnovení katalánské prestiže. *Renaixença* se uplatnila nejen v literatuře, ale i v divadle, architektuře a filozofii. Její centrum bylo v Barceloně, avšak odehrávala se na celém území Katalánska i v *Països Catalans*. Úspěch katalánské literatury zaznamenaný během této doby položil základy pro politický nacionalismus, který čerpal svou legitimitu právě ze zmíněného úspěchu (Conversi 2000: 13–15). Kulturní nacionalismus prosazoval spolek *Jove Catalunya*. Snažil se rozšířit povědomí o katalánštině a založil první katalánský magazín *La Renaixença*. Stejně pojmenování neslo i literární hnutí, jenž se snažilo o prosazení katalánštiny v literatuře a zároveň šířilo folklor v Katalánsku (Jacobson 2009: 25). Díky kulturnímu nacionalismu se podařilo prosadit katalánštinu i do novin, a tak na konci 19. století začaly vycházet první noviny *El Diari Català* v katalánštině (Payne 1971: 18).

Na přelomu 19. a 20. století *Lliga de Catalunya* a následně *Lliga Regionalista* usilovaly o decentralizaci země. *Unió Catalanista*, jejíž součástí byla *Lliga de Catalunya*,

vypracovala na svém prvním kongresu dokument *Bases de Manresa*, jenž byl projevem politického nacionalismu. Usiloval o politickou autonomii pro Katalánsko a o zvýšení počtu radnic. Zároveň prosazoval katalánštinu jako jediný oficiální jazyk regionu. Katalánsko by získalo pravomoci například v oblasti legislativy, exekutivy a vybírání daní. Školství by kontrolovaly místní radnice. Avšak tento program se nepodařilo prosadit kvůli nedostatečné podpoře (Conversi 2000: 21). Nejspíš nejvýznamnějším úspěchem pro politický nacionalismus v této době bylo vytvoření *Mancomunitat de Catalunya*, a tak Katalánsko získalo určitou míru autonomie. Díky této instituci nastaly ekonomické, školské a kulturní reformy. Zároveň *Mancomunitat* propagoval katalánštinu a katalánskou kulturu, což bylo známkou kulturního nacionalismu.

Výsledkem kulturního nacionalismu bylo založení *Estudis Universitaris Catalans*,³⁴ díky kterému se měla používat katalánština na hodinách historie, práva, jazyka a literatury. Zároveň vznikl *Institut d'Estudis Catalans*,³⁵ který rozšiřuje katalánské povědomí na základě katalánské kultury. Došlo také ke standardizování katalánštiny na základě ortografických norem a následně také všeobecného slovníku katalánštiny a katalánské gramatiky sepsané P. Fabrou (Tamtéž: 30–31).

Projevem politického nacionalismu bylo vyhlášení Katalánského státu v roce 1931. Strana ERC od svého založení požaduje uplatnění práva na sebeurčení, a proto předseda ERC F. Macià den po vyhraných volbách deklaroval Katalánský stát bez ohledu na španělskou ústavu. Přesto však dlouho neexistoval. Centrální vláda začala vyjednávat se stranou ERC. Dospěli ke kompromisu, na základě kterého Katalánsko zůstalo součástí Španělské republiky, avšak získalo větší autonomii. Katalánsko se dočkalo *Estatut d'Autonomia de Catalunya* roku 1932, který zaručoval autonomii, jež byla důležitá pro zastánce politického nacionalismu. Došlo k obnovení *Generalitat* a katalánštiny jako oficiálního jazyka (Medrano 1994: 549–551). Obnovení katalánštiny patřilo k úspěchům kulturního nacionalismu.

Dále politický nacionalismus můžeme shledat, když L. Companys vyhlásil *Estat Català de la República Federal espanyola* v roce 1934, tento stát dlouho neexistoval, v ten samý den byl zrušen katalánským generálem.

Důležitým představitelem politického i kulturního nacionalismu byl E. Prat de la Riba. Chtěl získat autonomii pro Katalánsko a katalánštinu označil jako sjednocující

³⁴ Univerzitní studia katalánštiny.

³⁵ Institut katalánských studií.

element Katalánců a viděl v ní národní charakter. Ti, kteří mluví stejným jazykem, spojuje národní duch. Proto bojoval za regeneraci katalánštiny (Gunther, Shabad 1982: 446). Podílel se například na *Bases de Manresa*, na vzniku *Mancomunitat de Catalunya* a následně na jeho fungování. Napsal například politický manifest *La nacionalitat catalana*.³⁶ Dalšími významnými představiteli politického nacionalismu byli V. Almirall a F. Pi i Margall, který během svého prezidentského období prosazoval větší míru autonomie pro regiony. Přičemž V. Almirall prosazoval i kulturní nacionalismus, a právě díky němu vznikly zmíněné noviny *El Diari Català*. F. Marcia zastával politický nacionalismus podobně jako jeho strana ERC. Během jeho vlády se mu podařilo získat větší míru autonomie pro Katalánsko, kterou zaručoval *Estatut d'Autonomia de Catalunya*.

3. 2. Nacionalismus od roku 1939

Nástup k moci generála F. Franca znamenal ztrátu veškerých nadějí o autonomii pro Katalánsko. Zemi postihly represe a nevyhnuly se ani Kataláncům. Byla zakázána katalánská vlajka, hymna, *sardana*, katalánština apod. F. Franco se snažil potlačit vše, co bylo katalánské. Došlo k pošpanělstřování veřejných nápisů, názvů ulic ale i jmen. Například bylo zakázáno používání katalánského jména *Jordi* a osoby s tímto jménem se musely přejmenovat na jméno *Jorge*. Za obnovení katalánštiny bojovaly katalánské organizace v exilu i v Katalánsku. Zároveň místní nacionalismus byl vyjádřen například sportovními kluby.

Během autoritářského režimu F. Franca znamenala symboliku katalánské identity FC Barcelona, která byla označována jako reprezentant katalánského národa a jako příkladný symbol odporu proti režimu. Kdykoli se během této doby odehrálo *El Clásico*, což je označení pro fotbalové zápasy mezi FC Barcelonou a Realem Madrid, lidé to vnímali jako něco, co znamená víc než sport (Guibernau 2004: 32). Potvrzuje to i slogan barcelonského klubu *Més que un club*. I v dnešní době se bere *El Clásico* jako boj mezi Katalánskem a Madridem, centrální vládou. Znamé tváře klubu se účastní demonstrací během *Diada*. Také propagovali referendum o nezávislosti. Při posledních katalánských volbách se na kandidátce nacionalistické koalice *Junts pel Sí* objevil bývalý trenér FC Barcelony Josep Guardiola, jenž je u Katalánců oblíbený. Projevem nacionalismu je i znak týmu, který obsahuje katalánskou vlajku, barvy týmu a kříž *Sant Jordiho*, který je patronem Katalánska. Spojením těchto znaků tým chce ukázat na provázanost

³⁶ Katalánská národnost.

mezi klubem a Katalánskem. Když se dostal generál F. Franco k moci, zakázal klubu znak kvůli obsažené katalánské vlajce. Proto byly vyňaty dva červené a dva žluté pruhy z části s katalánskou vlajkou. Tato pozměněná vlajka připomínala tu španělskou (The crest).

V minulém roce se dvakrát stalo, že Unie evropských fotbalových asociací (UEFA) pokutovala FC Barcelonu za porušení článku 16 disciplinárního řádu UEFA, který zakazuje používání jakýkoliv nevhodných zpráv a to především těch politických. Fanoušci FC Barcelony měli na zápase Ligy mistrů neoficiální katalánské separatistické vlajky *Esteladas*. Zároveň v minutě 17,14 se ozval pokřik za nezávislost Katalánska. Tato minuta symbolizuje rok 1714, kdy Barcelona podlehla královským vojskům. UEFA považuje tyto projevy za porušení zmíněného článku 16. První pokutu FC Barcelona dostala po finále v Lize mistrů v červnu a druhou v říjnu 2015 (Aguilar 2015). FC Barcelona v minulosti i v současnosti zastává kulturní a politický nacionalismus. Někteří její fanoušci jsou zastánci politického nacionalismu a svůj boj za nezávislost projevují například zmíněnými pokřiky a separatistickými vlajkami *Esteladas*.

Kulturní nacionalismus se snažil prosadit ve 40. letech 20. století. Ilegálně se vyučovala katalánská historie, literatura a katalánština s pomocí *Estudis Universitaris Catalans*. Avšak vyučovací hodiny nebyly hojně navštěvované kvůli obavě ze zatčení. Na *Estudis Universitaris Catalans* se snažil navázat *Institut d'Estudis Catalans*. Jeho aktivity byly pronásledovány režimem. Postupně se ale začali vracet spisovatelé z exilu, kteří po svém návratu založili nakladatelství, díky kterému se snažili šířit knihy v katalánštině (Conversi 2000: 115–116).

Významným úspěchem kulturního nacionalismu během autoritářského režimu byl vznik *Òmnium Cultural* v 60. letech 20. století, jenž prosazoval katalánštinu a katalánskou kulturu. Toto sdružení vzniklo ještě během doby, kdy v zemi existovala cenzura a lidé byli pronásledováni režimem. *Òmnium Cultural* se snažil obnovit a šířit katalánskou kulturu. Na svou snahu navazuje i v demokratickém režimu, kdy stále prosazuje katalánštinu. Dále bojuje za ochranu jazyka, kultury a národních práv (Història: Òmnium). V dnešní době organizuje demonstrace konané během *Diada* a bojuje za právo na sebeurčení. Také je součástí *Centre UNESCO de Catalunya*³⁷ (UNESCOCAT). Tato organizace vznikla v roce 1984 a v současnosti zahrnuje čtyři organizace: *Fundació Jaume Bofill*, *Institut d'Estudis Catalans*, *Fundació FemCAT* a *Òmnium Cultural*.

³⁷ Katalánské centrum Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu.

Důvodem založení bylo dostat katalánštinu a místní kulturu do UNESCO. V současnosti se snaží k dialogu mezi kulturami a bojuje za základní hodnoty lidských práv, kulturní mír a kulturní pluralitu (*Construïm ponts, trenquem fronteres*).

Politický nacionalismus se projevil při vyjednávání při přechodu k demokracii. Usiloval o autonomii a dosáhl ji díky schválení *Estatut d'Autonomia de Catalunya* v roce 1979. Díky němu se stala katalánština oficiálním jazykem v autonomní oblasti Katalánsko. Došlo k obnovení autonomních exekutivních a legislativních orgánů. Zároveň *Estatut* ztvárňoval vyjádření kolektivní identity Katalánska. Katalánci byli označeni za historický národ a za národnost. Nebyli definováni jako národ, protože jediný národ podle španělské ústavy jsou Španělé. Pravomoce ohledně školství patřily pouze *Generalitat*, a proto se následně začalo na základních školách vyučovat v katalánštině (Guibernau 2004: 77–78).

Během dlouholeté vlády J. Pujola se uplatňoval politický nacionalismus, kdy J. Pujol prosazoval autonomii pro Katalánsko a ke konci své vlády připravil reformu *Estatut*. Jeho program se jmenoval *Fer País*. Snažil o regeneraci kultury a katalánského národa. Zároveň zmodernizoval místní ekonomiku. Autonomii regionu se mu podařilo rozšířit i do mezinárodních vztahů, a tak mohl reprezentovat paradiplomacii (Dowling 2005: 109).

V roce 2009 nacionalistické strany chtěly zjistit, jakou podporu má idea o vzniku nezávislého státu, a proto se uskutečnilo konzultativní referendum o nezávislosti Katalánska. Strany CiU a ECR už začaly předpokládat, co bude obsahovat rozsudek ústavního soudu ohledně *Estatut* z roku 2006. Proto referendum mělo sloužit k jakési konzultaci o budoucnosti Katalánska. Nebylo tolik rozsáhlé jako v roce 2014, uskutečnilo se jen ve 166 městech, kde je populární politický nacionalismus. Avšak účast byla nízká. Mohlo hlasovat 700 000 voličů, přičemž k urnám přišlo jen 30 % z nich a z toho 94 % hlasovalo pro vznik nezávislého státu (Noguer 2009; Rainsford 2009). Hlasování o nezávislosti a jeho výsledek ukazují na existenci politického nacionalismu.

Dalším projevem politického nacionalismu a částečně i kulturního byla reforma *Estatut d'Autonomia de Catalunya* v roce 2006. Schválení v *Generalitat* předcházela dlouhodobá příprava a vyjednávání o podobě mezi katalánskými stranami. Původní *Estatut* definoval Katalánci jako národ. Dále obsahoval rozšířené kompetence v oblasti soudnictví, policie, školství, zdravotnictví a regionální politiky. Zároveň se měla změnit finanční politika mezi centrální vládou a Katalánskem. Byla zajištěna větší finanční autonomie pro Katalánsko tak, aby v regionu zůstalo více peněz. Pro kulturní nacionalismus byly důležité body ohledně zahraniční politiky, díky kterým mohli

Katalánci spolupracovat s mezinárodními institucemi v oblasti ochrany katalánské kultury a jazyka. V roce 2005 došlo ke schválení nového *Estatut v Generalitat*. Následně byl předložen a schválen ve španělském parlamentu, přičemž došlo k lehké úpravě. V *Estatut* byl vyškrtnut pojem národ a byl zachován jen v preambuli. V roce 2006 se konalo referendum v Katalánsku, kterého se zúčastnila jen jedna třetina registrovaných voličů a z nichž 73, 23 % hlasovalo pro schválení. Tehdejší prezident *Generalitat* P. Maragall deklaroval, že Katalánsko neusiluje o nezávislost na Španělsku. Ale v roce 2010 ústavní soud prohlásil některé body za protiústavní, což ovlivnilo následující vývoj a projevy nacionalismu v Katalánsku a boj za právo národa na sebeurčení. Ústavní soud ve svém verdiktu shledal 14 článků za protiústavní, a proto byly vyškrtnuty z *Estatut*. Jedním z nich bylo právě označení Katalánců za národ. Jako nelegitimní prohlásil také označení *katalánské národní symboly*, jenž musely být přejmenovány na symboly národnostní. Dále soud zrušil článek, který definoval katalánštinu jako přednostní jazyk před kastilštinou ve veřejné správě. Pro Katalánce to znamenalo narušení demokracie a nerespektování jejich vůle (Dvořáková, Ferrarová 2014: 39). Od rozhodnutí Ústavního soudu Španělska se v Katalánsku projevuje politický i kulturní nacionalismus. Lidé bojují za nezávislost, někteří za zvýšení autonomie, někdo prosazuje odtržení kvůli politickým důvodům a někteří tvrdí, že Katalánci jsou národ, a proto mají právo na sebeurčení.

Katalánci nesouhlasili s vyjádřením ústavního soudu a v reakci na to se uskutečnila státisícová demonstrace v Barceloně během *Diada*. Od roku 2010 se každoročně konají velké demonstrace právě během *Diada*. Organizují je *Òmnium Cultural* a *Assemblea Nacional Catalana*. Jejich cílem je především upozornit na svoji odlišnost od Španělů, kdy tvrdí, že Katalánci jsou národ. Na demonstracích se projevují čím dál více separatistické tendence. Proto zde můžeme shledat politický nacionalismus. Jak již bylo výše uvedeno, v roce 2010 se uskutečnila demonstrace *Som una nació, Nosaltres decidim*. Katalánci poukazovali na to, že jsou národ, a tudíž mají právo o sobě rozhodnout. Následující rok polevili a demonstrace se účastnily jen desetitisíce lidí, což je nejmenší účast z posledních pěti demonstrací konané během *Diada*. Demonstranti byli příznivci například strany ERC a dalších uskupení prosazující nezávislost Katalánska, jako je například sdružení radnic katalánských měst. Zároveň opět protestovali proti rozhodnutí ústavního soudu ohledně zrušení používání katalánštiny na úřadech jako přednostního jazyku. Proto se na demonstraci objevily transparenty na obranu katalánštiny (Miles de personas se manifestan 2011).

V roce 2012 manifestace nesla název *Catalunya, nou estat d'Europa*. Už její jméno značí boj za nezávislost. Sjeli se na ni lidé z různých částí Katalánska, přičemž se konečná účast podle zdrojů liší. Organizátoři uvádějí účast až dvou milionů lidí, oproti tomu například španělský deník *El País* uvádí milionovou účast. Projevil se zde politický nacionalismus, kdy lidé žádali o větší míru autonomie v oblasti financování. Zároveň se demonstrace zúčastnili zastánci práva národa na sebeurčení. Výjimečnou se stala i díky zastoupení napříč generacemi a sociálními skupinami (Franková 2012). Následující rok během *Diada* Katalánci ukázali symboliku jednoty tím, že se v čase 17:14 chytli za ruce a vytvořili *La Via Catalana*³⁸ táhnoucí se od hranic s Francií po hranice s provincií Valencie (Pi 2013; Burgen, Hamilos 2013). V roce 2014 demonstrující se v ulicích zformovali do písmena V, což mělo symbolizovat *Via*, *Voto* a *Voluntat*.³⁹ Byli oblečeni do žlutočervených barev a postavili se tak, aby vytvořili katalánskou vlajku *Senyera*. Ulicemi zněla oficiální a neoficiální katalánská hymna *Els Segador* a *el Cant de la Senyera*. Byl to projev katalánské jednoty a boje za nezávislost Katalánska (Pi 2014). Při manifestaci v roce 2015 lidé opět podporovali nezávislost a zároveň strany bojující za odtržení Katalánska, protože v ten samý den začala volební kampaň k regionálním volbám. Odhad účastníků se liší, policie uvádí 1,4 milionů lidí, organizátoři počítají s dvou milionovou účastí a vláda kalkuluje s půl milionem. Demonstrace se jmenovala *Via Lluire* a organizovala ji platforma *Ara és l'hora*,⁴⁰ kterou vytvořily *Òmnium Cultural* a *Assemblea Nacional Catalana*. Demonstranti opět zpívali oficiální a neoficiální hymnu, v rukách drželi *Senyera* a separatistické vlajky *Esteladas* a v ulicích byly vidět i *castells* (Noguer 2015). V rámci zmíněných demonstrací se projevoval politický a kulturní nacionalismus.

Tyto dva typy nacionalismu můžeme shledat i při zakázání typické španělské *corrida de toros*.⁴¹ Může to znamenat vymanění ze španělské kultury a také postupné dospívání k nezávislosti. Návrh na zrušení podali levicoví nacionalisté. V červenci 2010 *Generalitat* schválil zrušení *corrida* na území Katalánska s platností od začátku roku 2012. Byl to teprve druhý region, který tyto zápasy zrušil (Ehl 2010). Poslední *corrida* se v Barceloně uskutečnila v září 2011. I přestože je *corrida* zakázaná, existuje její muzeum v Barceloně, které stále připomíná španělskou kulturu.

³⁸ Katalánská cesta.

³⁹ Cesta, hlas, vůle.

⁴⁰ Teď je ta hodina.

⁴¹ Býčí zápasy.

Současná katalánská vláda je zastáncem politického nacionalismu. Na začátku roku 2016 byl stanoven plán, na základě kterého by měl vzniknout nový nezávislý stát. Přípravy vzniku mají trvat 18 měsíců, během kterých by se měly vybudovat určité instituce, například centrální banka a soudní systém. Zároveň má být sepsána a následně schválena ústava. Opozice v katalánském parlamentu připomíná vládě, že polovina obyvatel Katalánska nechce nový stát. Tito lidé nepřišli k symbolickému referendu v roce 2014 a také necelé dva miliony oprávněných voličů volily strany prosazující větší autonomii v rámci Španělska (Sastre 2016). Většina opozice je také zastáncem politického nacionalismu, avšak chce větší autonomii pro Katalánsko a ne vznik nového státu.

Kulturní nacionalismus se zasloužil o to, že v současnosti v Katalánsku existuje přes 400 novin a magazínů publikované v katalánštině a přes 80 televizních kanálů, které vysílají v katalánštině. Televizní kanál TV3 používá výhradně katalánštinu a patří mezi nejsledovanější kanály v Katalánsku a zároveň dvě nejposlouchanější rádia vysílají také jen v katalánštině. Tento jazyk používají i mezinárodními značkami a weby, například produkty Apple nebo Facebook obsahují verzi v katalánštině. Katalánsko má i svou vlastní internetovou doménu *cat* (Català, llengua d'Europa). Katalánština se používá i jako vyučovací jazyk na základních školách a některé přednášky na univerzitách probíhají také jen v katalánštině.

Katalánský nacionalismus vznikl v 19. století, kdy nejprve usiloval o regeneraci katalánského národa a katalánštiny. Jednalo se tedy pouze o kulturní nacionalismus. Se vznikem prvních katalánských politických stran na konci 19. století vznikl politický nacionalismus, který ze začátku usiloval o získání autonomie pro region. Během diktatury M. Primo de Rivery došlo k omezení katalánského nacionalismu. Ve 30. letech 20. století po pádu režimu vznikla Španělská republika a Katalánci mohli znovu prosazovat svou autonomii a obnovení katalánštiny jako oficiálního jazyka Katalánska. Strana ERC prosazovala právo na sebeurčení. Po vítězství strany ERC v regionálních volbách vznikl Katalánský stát, který byl však vzápětí po dohodě s centrální vládou zrušen. Na základě kompromisu získalo Katalánsko autonomii díky *Estatut d'Autonomia de Catalunya*. Ten byl na konci 30. let zrušen, jelikož nastal ve Španělsku autoritářský režim. Během Francova režimu došlo k represím a ze začátku byl katalánský nacionalismus omezen. Avšak v zahraničí i v Katalánsku existovaly organizace prosazující kulturní i politický nacionalismus, ale byly oslabené. V 60. letech došlo ke kulturní rezistenci v Katalánsku.

Vznikly organizace a asociace prosazující kulturní i politický nacionalismus. Během transformace v 70. letech Katalánsko získalo autonomii díky *Estatut* a zároveň byla obnovena katalánština jako oficiální jazyk. Během 80. a 90. let se prosazovala autonomie a regenerace katalánského národa, jednalo se o kulturní a politický nacionalismus. Hlavním aktérem prosazování katalánských zájmů byl v této době prezident *Generalitat* J. Pujol. V roce 2006 byl schválen nový *Estatut d'Autonomia de Catalunya*, ve kterém došlo k uplatnění kulturního a politického nacionalismu. *Estatut* obsahoval definování Katalánců jako národ. Dále rozšiřoval autonomní prvky ve vybraných oblastech. Po rozhodnutí ústavního soudu v roce 2010 se začaly projevat separatistické tendence u politického nacionalismu. V současnosti vládní nacionalistické strany usilují o vznik nezávislého státu a uplatnění práva na sebeurčení, avšak opozice prosazuje větší míru autonomie v rámci Španělska

Z hlediska vývojové typologie je pro přehlednost uvedena Tabulka č. 4.

Tabulka č. 4: Typologie katalánského nacionalismu

období	typ nacionalismu	příklady projevů nacionalismu
začátek 19. století - 60. léta 19. století	kulturní	<i>La Renaixença</i> , <i>Jove Catalunya</i> , kulturní <i>catalanismo</i>
70. - 80. léta 19. století	kulturní, politický	založení prvních katalánských novin, <i>Memorial de Greuges</i>
90. léta 19. století	kulturní, politický	<i>Bases de Manresa</i>
1900 - 1923	kulturní, politický	vznik <i>Mancomunitat de Catalunya</i>
1923 - 1930	x	
1931 - 1939	kulturní, politický	získání <i>Estatut d'Autonomia de Catalunya</i>
1939 - 1959	kulturní, politický	vznik <i>Front Nacional de Catalunya</i> a <i>Consell Nacional de Democràcia Catalana</i> , vyučování v katalánštině i přes zákaz režimu
60. - 70. léta 20. století	kulturní, politický	vznik <i>Òmnium Cultural</i> a <i>Assemblea Nacional Catalana</i> , získání <i>Estatut d'Autonomia de Catalunya</i>
80. - 90. léta 20. století	kulturní, politický	program <i>Fer País</i>
2000 - současnost	kulturní, politický	získání <i>Estatut d'Autonomia de Catalunya</i> , symbolická referenda, demonstrace během <i>Diada</i>

Zdroj: Autorka

Tabulka č. 4 znázorňuje typologii katalánského nacionalismu v určitém období a příklady projevů nacionalismu. Z tabulky vyplývá, že od začátku 19. století do 60. let 19. století dominoval kulturní nacionalismus, jelikož politický v této době neexistoval. Politický nacionalismus se od doby jeho vzniku projevuje současně s kulturním. Dominantní nacionalismus nelze určit kvůli jejich provázanosti.

Jak již bylo uvedeno na konci první kapitoly, pojem politický nacionalismus používaný ve třetí kapitole označuje zároveň západní, teritoriální *post-independence*, etnický *pre-independence*, periferní, politický a liberální nacionalismus.

Závěr

Katalánsko patří mezi 17 autonomních oblastí Španělské monarchie, přičemž se řadí mezi oblasti s nejvyšší mírou autonomie, jež mu zaručuje *Estatut d'Autonomia de Catalunya* z roku 2006, avšak jeho schválení v *Cortes* a následná úprava ovlivnila místní nacionalismus. Nyní je především spojen s bojem za vznik nezávislého státu. Avšak katalánský nacionalismus vznikl již v 19. století a ze začátku jeho součástí nebyly separatistické tendence. Práce si klade za cíl určit typologii katalánského nacionalismu od jeho vzniku až po současnost.

První kapitola obsahuje teorii národa a nacionalismu. Na konci první podkapitoly je determinována průniková definice faktorů národa dle vybraných autorů. Tato definice zní: *Je to společenství lidí, které se vyskytuje na stejném území, mají stejnou kulturu a historii a mluví stejným jazykem*. Součástí druhé kapitoly je právě deskripce zmíněných faktorů na případu Katalánska. Jedním ze zmíněných elementů je teritorium. Katalánsko se nachází v severovýchodní části Pyrenejského poloostrova a jeho velikost území se od devátého století se zvětšovala či zmenšovala, avšak poloha zůstala stejná. I když je součástí Španělské monarchie, během své historie tato autonomní oblast stále nesla pojmenování Katalánsko. Společná historie také symbolizuje národ. První zmínky o Katalánsku sahají do devátého století a zároveň v tomto století se formovala katalánština. Jazyk patří také mezi faktory národa dle průnikové definice. V 15. století došlo k propojení Kastilského království a Aragonské koruny a vzniklo tak sjednocené Španělsko. V této době už bylo Katalánsko součástí Aragonské koruny. I přes zmíněné spojení si Katalánsko zachovalo svá privilegia, mezi které patří hlavně katalánština a *Generalitat*. Změna nastala na začátku 18. století po skončení války o španělské dědictví, při které Katalánci podporovali rakouské Habsburky. Na španělský trůn nakonec totiž usedl král z dynastie francouzských Bourbonů a následně jeho vojska začala obléhat Barcelonu, která podlehla dne 11. září 1714. Tento den je od roku 2006 považován za Národní den Katalánska, avšak byl významný pro Katalánce již během Francova režimu. Tento den je součástí místní kultury, která tvoří také znak, podle kterého můžeme rozpoznat národ. Do katalánské kultury také patří národní symboly zahrnující katalánskou hymnu a vlajku. Zároveň součástí katalánské identity je tanec *sardana* a *castells*. V Katalánsku existují i lokální svátky, které se slaví jen v této autonomní oblasti. Zároveň se odlišují některé způsoby oslav celonárodních svátků v Katalánsku a ve Španělsku. Příkladem takového svátku jsou Vánoce. Jedním z cílů práce je zodpovědět

výzkumnou otázku, zda jsou Katalánci národ. Podle zmíněných prvků aplikovaných na Katalánsko vyplývá, že Katalánci jsou národ dle průnikové definice.

Druhá podkapitola první kapitoly obsahuje vybrané typologie nacionalismu. Druhá kapitola zahrnuje vývoj katalánského nacionalismu a jeho typologie je analyzována ve třetí kapitole. Katalánsko postihly represe po roce 1714, kdy byly zakázány jeho autonomní orgány a katalánština. V 19. století docházelo k postupné renesanci v zemi. Zároveň v této době vznikl katalánský nacionalismus. Ze začátku se jednalo pouze o kulturní nacionalismus, který usiloval o obnovu katalánštiny a místní kultury. Se vznikem prvních katalánských politických stran na konci 19. století vznikl politický nacionalismus, který usiloval ze začátku jen o obnovení autonomních prvků, které Katalánsko mělo před rokem 1714. Požadoval vznik *Generalitat* a zároveň prosazoval obnovení katalánštiny jako oficiálního jazyka. Úspěchem pro politický nacionalismus a také pro kulturní byl vznik instituce *Mancomunitat de Catalunya*, která se stala prvním samosprávným orgánem Katalánska od roku 1714. Tato instituce propagovala místní jazyk, kulturu a došlo díky ní k ekonomickým, školským a kulturním reformám. Ve 20. letech 20. století během diktatury M. Prima de Rivery došlo k potlačení kulturního i politického nacionalismu v Katalánsku.

Ve 30. letech 20. století po pádu diktatury vznikla Španělská republika. V rámci ní se opět začal prosazovat katalánský kulturní a politický nacionalismus. V této době vznikla také katalánská nacionalistická strana *Esquerra Republicana de Catalunya*, která začala usilovat o vznik nezávislého státu, protože Katalánce považovala za národ a chtěla se oddělit od Španělů. Tato strana existuje i v současnosti a jejím cílem je stále získat nezávislost a právo na sebeurčení. V roce 1931 strana ERC vyhlásila Katalánský stát. Byl to projev západního, teritoriálního *post-independence*, etnického *pre-independence*, periferního, politického a liberálního nacionalismu. Všechny zmíněné nacionalismy usilují o vznik národního státu. Avšak tento stát dlouho netrval, jelikož centrální vláda začala ihned po vyhlášení vyjednávat s katalánskou vládou. Došlo ke kompromisu. Katalánsko zůstalo součástí Španělska, ale získalo více autonomních prvků, které jim zaručoval *Estatut d'Autonomia de Catalunya*. Katalánština se opět stala oficiálním jazykem regionu a také byl obnoven *Generalitat*. Ve druhé polovině 30. let se odehrála ve Španělsku občanská válka, ve které vyhráli španělští nacionalisté. Do čela státu se dostal generál F. Franco a na necelých 40 let Španělsko ovládl autoritářský režim.

Během Francova režimu došlo k potlačení katalánského nacionalismu. Avšak přes silné represe a tresty, které hrozily, existovaly organizace a hnutí prosazující právo

Katalánců na sebeurčení a obnovení katalánštiny. Tyto organizace ze začátku sídlily hlavně v zahraničí kvůli zmíněným represím. V 60. letech docházelo ke kulturní rezistenci, a proto mohla vzniknout první oficiální asociace během Francova režimu propagující katalánštinu a místní kulturu. Zároveň se v této době poprvé veřejně oslavila *Diada*. V 70. letech vznikla *Assemblea de Catalunya*, která byla zastáncem politického i kulturního nacionalismu a prosazovala obnovení *Estatut* z roku 1932. Po úmrtí F. Franca v roce 1975 došlo k dialogu mezi všemi politickými stranami a následně začala transformace režimu. Katalánci se dohodli s centrální vládou na obnově *Estatut*, který byl opět oficiální od roku 1979. Byl to úspěch pro politický a kulturní nacionalismus, jelikož došlo k obnovení autonomních institucí, získání více práv pro Katalánsko a především obnovení katalánštiny jako oficiálního jazyka. Strana ERC byla stále zastáncem práva na sebeurčení, ale ze svých požadavků ustoupila a spokojila se schváleným *Estatut*.

Od 80. let do roku 2009 se projevoval politický a kulturní nacionalismus. Šlo o regeneraci místní kultury, katalánštiny a získání autonomních prvků. Katalánci mohli začít reprezentovat paradiplomacii. Úspěchem pro oba typy nacionalismu bylo rozšíření *Estatut*, jenž začal platit v roce 2006. Obsahoval totiž rozšířené kompetence v oblasti soudnictví, policie, školství, zdravotnictví a regionální politiky. Determinoval národní symboly a Katalánce jako národ. Zlom přišel v roce 2010, kdy ústavní soud zrušil 14 článků *Estatut*, kdy jedním z nich bylo definování Katalánců jako národa. Od této doby se začal více projevovat západní, teritoriální *post-independence*, etnický *pre-independence*, periferní, politický a liberální nacionalismus. Katalánci se snaží uplatnit právo na sebeurčení, díky kterému by vznikl nový nezávislý stát. Projevy těchto typů nacionalismu můžeme shledat během *Diada*, kdy se konají velké demonstrace a Katalánci se snaží upozornit na svou odlišnost od Španělů. Dále se uskutečnily symbolická referenda o vzniku nezávislého státu. Současná vláda připravuje novou ústavu a snaží se získat podporu v zahraničí. Opozice v Parlamentu Katalánska je zastáncem především politického nacionalismu, jenž usiluje o zvýšení autonomie.

Na základě výše zmíněných informací lze zodpovědět hlavní výzkumnou otázku stanovenou v úvodu bakalářské práce *Jaké typy nacionalismu se vyskytovaly/vyskytují v Katalánsku?* Nachází se zde západní, integrační, etnický *pre-independence*, periferní, politický, liberální a kulturní nacionalismus. V minulosti se objevoval kulturní a politický nacionalismus usilující především o autonomii. V Katalánsku vždy hrál důležitou roli jazyk, a proto se v jakékoli době prosazuje katalánština před kastilštinou. Zároveň se bojovalo za její regeneraci a získání statutu oficiálního jazyka. Dále nacionalisté usilovali

o rozšíření povědomí veřejnosti o místní kultuře. Politické nacionalistické strany prosazují autonomii a některé usilují o uznání práva národa na sebeurčení a o vznik nového nezávislého státu. Nelze určit dominantní typ nacionalismu kvůli jejich provázanosti. Zároveň jsou výše uvedeny projevy katalánského nacionalismu, které zodpovídají výzkumnou otázku *Jaké jsou projevy katalánského nacionalismu?* Dále tyto projevy nalezneme ve třetí kapitole, kde jsou pro přehlednost některé projevy zobrazeny v Tabulce č. 4.

Bakalářská práce vychází především ze zahraničních zdrojů, jelikož situace v Katalánsku v českém prostředí není dostatečně zmapována. Další výzkum by se mohl zaměřit na aktuální katalánský nacionalismus a na kroky vlády, která se snaží o vznik nového nezávislého státu.

Literatura

Aguilar, Francesc. 2015. „La postura inflexible de la UEFA ante las esteladas“ *Mundo Deportivo*, 25. 10. 2015 (online). Dostupné z: <<http://www.mundodeportivo.com/futbol/fc-barcelona/20151024/202396355706/la-postura-inflexible-de-la-uefa-ante-las-esteladas.html>> (4. 4. 2015)

Baar, Vladimír. 2002. *Národy na prahu 21. století*. Ostrava: Ostravská univerzita.

Balcells, Albert. 1984. *Cataluña contemporanea I siglo XIX*. Madrid: Siglo veintiuno editores, sa.

Balcells, Albert. 1996. *Catalan nationalism, past and present*, New York: Palgrave.

Bauer, Otto. 2003. „Národnostní otázka a sociální demokracie“ Pp. 36–45 in Miroslav Hroch (ed.). *Pohledy na národ a nacionalismus, čítanka textů*. Praha: Slon.

Brandes, Stanley. 1990. „The Sardana: Catalan Dance and Catalan National Identity“ *The Journal of Americal Folklore* (103) 407: 24–41. Dostupné z: <<http://www.jstor.org/stable/541107>> (31. 3. 2016)

Buffery, Helena, Elisenda, Marcer. 2011. *Historical Dictionary of the Catalonia*. Lanham: The Scarecrow Press, Inc.

Burgen, Stephen. 2012. „Catalan independence rally brings Barcelona to a standstill“ *The Guardian*, 11. 9. 2012 (online). Dostupné z: <<http://www.theguardian.com/world/2012/sep/11/catalan-independence-rally-barcelona?newsfeed=true>> (26. 3. 2016)

Burgen, Stephen, Paul, Hamilos. 2013. „Catalans join hands in huge human chain for independence from Spain“ *The Guardian*, 11. 9. 2013 (online). Dostupné z: <<http://www.theguardian.com/world/2013/sep/11/catalans-join-hands-human-chain-independence-spain>> (26. 3. 2016)

„Català, llengua d'Europa“ *Generalitat de Catalunya*, (online). Dostupné z: <http://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/exposicions/arxiu/fullet_cat_ang.pdf> (3. 4. 2016)

„Constitución española“ *Congreso*, (online). Dostupné z: <<http://www.congreso.es/consti/constitucion/indice/index.htm>> (24. 3. 2016)

„Constituciones españolas 1812-1978“ *Congreso de los Diputados*, (online). Dostupné z:

<http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/ConstEsp1812_1978/Const1876> (13. 3. 2016)

„Constitutional Court Judgment No. 31/2010, of June 28” *Tribunal Constitucional de España*, (online). Dostupné z:

<<http://www.tribunalconstitucional.es/es/jurisprudencia/restrad/Paginas/JCC2862010en.aspx>> (25. 3. 2016)

„Construïm ponts, trenquem fronteres“ *UNESCOCAT*, (online). Dostupné z: <<http://www.unescocat.org/ca/qui-som/presentacio>> (9. 4. 2016)

Conversi, Daniele. 2000. *The Basques, the Catalans and Spain*. Londýn: Hurst & company.

Cué, Carlos E., Àngels, Piñol. 2012. „Mas se prepara para las elecciones tras la negativa de Rajoy al pacto fiscal“ *El País*, 20. 9. 2012 (online). Dostupné z: <http://politica.elpais.com/politica/2012/09/20/actualidad/1348131201_261707.html> (26. 3. 2016)

„Cultura y lengua“ *Generalitat de Catalunya*, (online). Dostupné z: <<https://www.gencat.cat/catalunya/cas/coneixer-llengua.htm>> (3. 4. 2016)

Del Olmo, Clara Gil, Pere, Ríos. 2015. „Mas gana el pulso a ERC a convoca elecciones para el 27 de septiembre“ *El País*, 14. 1. 2015 (online). Dostupné z: <http://ccaa.elpais.com/ccaa/2015/01/14/catalunya/1421241562_100506.html> (27. 3. 2016)

Deutsch, Karl W. 2003. „Růst národů: některé opakující se vzorce a sociální integrace“ Pp. 54–70 in Miroslav Hroch (ed.). *Pohledy na národ a nacionalismus, čítanka textů*. Praha: Slon.

Díaz Medrano, Juan. 1994. „Patterns of Development and Nationalism: Basque and Catalan Nationalism before the Spanish Civil War“ *Theory and Society* 23 (4): 541–569. Dostupné z: <<http://www.jstor.org/stable/657890>> (15. 3. 2016)

Dowling, Andrew. 2005. „Convergència i Unió, Catalonia and the new Catalanism“ Pp. 106–120 in Sebastian Balfour (ed.). *The Politics of Contemporary Spain*. New York: Routledge.

Dowling, Andrew. 2014. *Catalonia Since the Spanish Civil War: Reconstructing the Nation*. Eastbourne: Sussex Academic press.

Dvořáková, Kateřina, Miroslava, Ferrarová. 2014. „Separatistické tendence v současné Evropě: Katalánsko, Skotsko a Vlámsko na cestě k nezávislosti?“ *Politologická revue* 11 (2), 31–62. Dostupné z: <<http://www.ceeol.com/search/article-detail?id=95031>> (3. 4. 2016)

Ehl, Martin. 2010. „Katalánci se postavili španělské tradici. Zrušili koridu.“ *Hospodářské noviny*, 27. 7. 2010 (online). Dostupné z: <<http://zahranicni.ihned.cz/evropa-slovensko/c1-45277110-katalanci-se-postavili-spanelske-tradici-zrusili-koridu>> (5. 4. 2016)

„El franquismo en Cataluña“ *Generalitat de Catalunya*, (online). Dostupné z: <http://www.gencat.cat/culturcat/portal/site/culturacatalana/menuitem.be2bc4cc4c5aec88f94a9710b0c0e1a0/es_ES/index1a6e.html?vgnextoid=841c5c43da896210VgnVCM100000b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=841c5c43da896210VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=detall2&contentid=0e613c084ded7210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&newLang=es_ES> (22. 3. 2016)

„Els segadors: el himno nacional“ *Generalitat de Catalunya*, (online). Dostupné z: <<https://www.gencat.cat/catalunya/cas/coneixer-simbolsnacionals.htm>> (4. 4. 2016)

Flores Juberías, Carlos. 2013. „The autonomy of Catalonia: the unending search for a place within pluralist Spain“ Pp. 228–257 in Yash Ghai, Sophia Woodman (ed.). *Practising Self-Government*. New York: Cambridge University Press.

Franková, Lucie. 2012. „Katalánci vyšli do ulic: Nejsme Španělé, chceme samostatnost“ *lidovky.cz*, 13. 9. 2012 (online). Dostupné z: <http://www.lidovky.cz/katalanci-vysli-do-ulic-nejsme-spanele-chceme-samostatnost-poy-/zpravy-svet.aspx?c=A120912_152545_ln_zahranici_mc> (9. 4. 2016)

Gellner, Arnošt. 1993. *Národy a nacionalismus*. Praha: Hřibál.

Gellner, Ernest. 2003. *Nacionalismus*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Guibernau, Montserrat. 2004. *Catalan Nationalism: Francoism, transition and democracy*. Londýn: Routledge.

Güell Ampuero, Casilda. 2006. *The Failure of Catalanist Opposition to Franco (1939-1950)*. Madrid: CSIC.

Gunther, Richard, Goldie Shabad. 1992. „Language, Nationalism and Political Conflict in Spain“ *Comparative Politics* 14 (4): 443–477. Dostupné z: <<http://www.jstor.org/stable/421632>> (2. 4. 2016)

Hargreaves, John. 2000. *Freedom For Catalonia? Catalan Nationalism, Spanish Identity and the Barcelona Olympic Games*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hechter, Michael. 2000. *Containing Nationalism*. Oxford: Oxford University Press.

Herranz Montero, Manuel. 2013. „Cataluña en el proceso de la historia“ *academia*, (online). Dostupné z: <https://www.academia.edu/20172723/Cataluña_en_el_proceso_de_la_historia> (13. 3. 2016)

Heywood, Andrew. 1992. *Politické ideologie*. Praha: Victoria publishing.

Heywood, Andrew. 2004. *Politologie*. Praha: Eurolex Bohemia s.r.o.

Heywood, Andrew. 2005. *Politická teorie*. Praha: Eurolex Bohemia s.r.o.

„Historia“ *Generalitat de Catalunya*, (online). Dostupné z: <<https://www.gencat.cat/catalunya/cas/coneixer-historia.htm>> (8. 3. 2016)

Hroch, Miroslav. 2009. *Národy nejsou dílem náhody*. Praha: Sociologické nakladatelství.

„Història“ *Òmnium*, (online). Dostupné z: <<https://www.omnium.cat/qui-som/historia>> (11. 4. 2016)

„Human towers“ *UNESCO*, (online). Dostupné z: <<http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/human-towers-00364?RL=00364>> (5. 4. 2016)

Chalupa, Jiří. 2005. *Španělsko*. Praha: Nakladatelství Libri.

„Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora“ *osn.cz*, (online; Pdf). Dostupné z: <<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>> (25. 2. 2016)

„Izquierda Republicana de Cataluña“ *Esquerra Republicana*, (online). Dostupné z: <<http://www.esquerra.cat/language>> (18. 3. 2016)

- Jacobson, Stephen. 2009. *Catalonia's avocate. Lawyers, Society, and Politics in Barcelona 1759–1900*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press.
- Kohn, Hans. 1994. „Western and Eastern Nationalism“ Pp. 162–165 in John Hutchinson, Anthony D. Smith (eds.). *Nationalism*. Oxford: Oxford University Press.
- Kohn, Hans. 2003. „Nacionalismus“ Pp. 87–99 in Miroslav Hroch (ed.). *Pohledy na národ a nacionalismus, čítanka textů*. Praha: Slon.
- Kouřil, Jan, Eva, Pavlová. 2011. „Katalánské regionální volby 2010“ *Acta Politologica* (3) 2, 178–200. Dostupné z: <<http://www.acpo.cz>> (25. 3. 2016)
- Krejčí, Oskar. 2014. *Mezinárodní politika*. Praha: Ekopress.
- „La bandera“ *Generalitat de Catalunya*, (online). Dostupné z: <<https://www.gencat.cat/catalunya/cas/coneixer-simbolsnacionals.htm>> (4. 4. 2016)
- „La Diada: fiesta nacional“ *Generalitat de Catalunya*, (online). Dostupné z: <<https://www.gencat.cat/catalunya/cas/coneixer-simbolsnacionals.htm>> (5. 4. 2016)
- „La Diputació del General“ *Generalitat de Catalunya*, 23. 6. 2014 (online). Dostupné z: <http://web.gencat.cat/es/generalitat/historia/historia_1/index.html> (8. 3. 2016)
- „La Generalitat contemporánea (siglo XX y XXI)“ *Generalitat de Catalunya*, 23. 6. 2014 (online). Dostupné z: <http://web.gencat.cat/es/generalitat/historia/historia_4/index.html> (19. 3. 2016)
- „Language in Catalan school. A model for success“ *Generalitat de Catalunya*, (online). Dostupné z: <<http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/monografies/llengua-catalana-model-exit/llengua-catalana-model-exit-ANG.pdf>> (3. 4. 2016)
- Lowe, Sid. 2014. *Láska a nenávist v La Lize*. Praha: Pragma.
- Magone, José M. 2009. *Contemporary Spanish Politics*. New York: Routledge.
- Medrano, Juan Díez. 1994. „Patterns of Development and Nationalism: Basque and Catalan Nationalism before the Spanish Civil War“ *Theory and Society* (23) 4, 541–569. Dostupné z: <<http://www.jstor.org/stable/657890>> (10. 3. 2016)
- Meinecke, Friedrich. 2003. „Obecně o národu, národním státu a světoobčanství“ Pp. 46–53 in Miroslav Hroch (ed.). *Pohledy na národ a nacionalismus, čítanka textů*. Praha: Slon.

- „Miles de personas se manifiestan con motivo de la Diada por el centro de Barcelona“ *La Vanguardia*, 11. 9. 2011 (online). Dostupné z: <<http://www.lavanguardia.com/politica/20110911/54214522987/miles-de-personas-se-manifiestan-con-motivo-de-la-diada-por-el-centro-de-barcelona.html>> (9. 4. 2016)
- Moreno, Luis. 1997. „Federalization and Ethnoterritorial Concurrence in Spain“ *Publius* (27) 4, 65–84. Dostupné z: <<http://www.jstor.org/stable/3330610>> (22. 3. 2016)
- Moreno, Luis. 2015. „Catalonia’s in(ter)dependence and Europeanization” *Academia*, (online). Dostupné z: <https://www.academia.edu/23560392/Catalonia_s_in_ter_dependence_and_Europeani_zation?auto=view&campaign=weekly_digest> (3. 4. 2016)
- Noguer, Miquel. 2009. „La consulta independentista de la Cataluña se salda con una baha participación“ *El País*, 14. 12. 2009 (online). Dostupné z: <http://elpais.com/diario/2009/12/14/espana/1260745209_850215.html> (12. 4. 2016)
- Noguer, Miquel. 2010. „Decenas de miles de catalanes se echan a la calle contra el recorte del Estatuto“ *El País*, 10. 7. 2010 (online). Dostupné: <http://elpais.com/elpais/2010/07/10/actualidad/1278749824_850215.html> (25. 3. 2016)
- Noguer, Miquel. 2012. „Mas y ERC sellan un pacto inestable” *El País*, 19. 12. 2012 (online). Dostupné z: <http://ccaa.elpais.com/ccaa/2012/12/19/catalunya/1355917230_139573.html> (26. 3. 2016)
- Noguer, Miquel. 2015. „La manifestación de la Diada impulsa la candidatura de Mas para el 27-S“ *El País*, 11. 9. 2015 (online). Dostupné z: <http://ccaa.elpais.com/ccaa/2015/09/11/catalunya/1441987757_009474.html> (10. 9. 2016)
- Payne, Stanley. 1971. „Catalan and Basque Nationalism“ *Journal of Contemporary History* (6) 1, 15–51. Dostupné z: <<http://www.jstor.org/stable/259622>> (13. 3. 2016)
- Pérez, Fernando J. 2014. „1,8 millones de personas votan por la independencia catalana en el 9-N“ *El País*, 10. 11. 2014 (online). Dostupné z: <http://politica.elpais.com/politica/2014/11/09/actualidad/1415542400_466311.html> (26. 3. 2016)

- Pi, Jaume. 2012. „Masiva manifestación por la independencia de Catalunya“ *La Vanguardia*, 10. 4. 2013 (online). Dostupné z: <<http://www.lavanguardia.com/politica/20120911/54349943522/diada-manifestacion-independencia-catalunya.html>> (26. 3. 2016)
- Pi, Jaume. 2013. „Catalunya muestra su Via al mundo“ *La Vanguardia*, 12. 9. 2013 (online). Dostupné z: <<http://www.lavanguardia.com/politica/20130911/54382311472/via-catalana-realidad.html>> (26. 3. 2016)
- Pi, Jaume. 2014. „Catalunya dibuja la enorme V de la Diada con la que reclama votar el 9-N“ *La Vanguardia*, 11. 9. 2014 (online). Dostupné z: <<http://www.lavanguardia.com/politica/20140911/54415871043/catalunya-v-de-la-diada.html>> (26. 3. 2016)
- „President Woodrow Wilson’s Fourteen Points“ *Yale Law School*, (online). Dostupné z: <http://avalon.law.yale.edu/20th_century/wilson14.asp> (26. 2. 2016)
- „Programas electorales de las autonómicas catalanas de 2010“ *RTVE*, (online). Dostupné z: <<http://www.rtve.es/noticias/elecciones-catalanas/2010/programas-electorales/>> (26. 3. 2016)
- „Quiénes somos“ *Junts pel Sí*, (online). Dostupné z: <http://www.juntspelsi.cat/qui_som?locale=es#> (27. 3. 2016)
- Rainsfor, Sarah. 2009. „Catalonia votes on independence from Spain“ *BBC*, 12. 12. 2009 (online). Dostupné z: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8409767.stm>> (12. 4. 2016)
- Reglá Campistol, Juan. 1995. „Raný novověk.“ Pp. 197–378 in Jover Zamora, José María, Juan Reglá Campistol, Carlos Seco Serrano, Antonio Ubierto Artera. *Dějiny Španělska*. Praha: Lidové noviny.
- Renan, Ernest. 2003. „Co je to národ?“ Pp. 24–35 in Miroslav Hroch (ed.). *Pohledy na národ a nacionalismus, čítanka textů*. Praha: Slon.
- „Resolution 2625. Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations.“ *UN Documents*, (online). Dostupné z: <<http://www.un-documents.net/a25r2625.htm>> (28. 2. 2016)

Roger, Maiol. 2016. „Tres años de reto independentista“ *El País*, 9. 1. 2016 (online). Dostupné z: <http://ccaa.elpais.com/ccaa/2016/01/09/catalunya/1452355296_017888.html> (27. 3. 2016)

Sastre, Daniel G. 2016. „Carles Puigdemont activa el plan de Artur Mas y declara la „preindependencia““ *El Mundo*, 11. 1. 2016 (online). Dostupné z: <<http://www.elmundo.es/cataluna/2016/01/10/5692783246163f46068b4695.html>> (12. 4. 2016)

Sládková, Tereza. 2014. „Katalánsko a snaha o nezávislost: faktory ovlivňující separatismus Katalánců“ *Kulturní studia* (2) 1, 46–63. Dostupné z: <<http://kulturnistudia.cz/wp-content/uploads/2014/06/Katalánsko-a-snaha-o-nezávislost-faktory-ovlivňuj%C3%ADc%C3%AD-separatismus-Katalánců.pdf>> (20. 3. 2016)

Smith, Anthony D. 1991. *National identity*. Reno: University of Nevada Press.

„Španělská vláda chce zrušit katalánské ministerstvo zahraničí měsíc po jeho vzniku. Odporuje totiž ústavě.“ *Hospodářské noviny*, 7. 2. 2016 (online). Dostupné z: <<http://archiv.ihned.cz/c1-65151700-spanelska-vlada-chce-zrusit-katalanske-ministerstvo-zahranici-mesic-po-jeho-vzniku-odporuje-totiz-ustave>> (27. 3. 2016)

„The crest“ *FC Barcelona*, (online). Dostupné z: <<http://www.fcbarcelona.com/club/identity/detail/card/the-crest>> (4. 4. 2016)

Tremlett, Giles. 2012. „Spanish PM rejects Catalan calls for greater tax powers.“ *The Guardian*, 20. 9. 2012 (online). Dostupné z: <<http://www.theguardian.com/world/2012/sep/20/spanish-pm-rejects-catalan-tax-powers>> (26. 3. 2016)

„What exactly are castells or human towers?“ *Castellers de Barcelona*, (online). Dostupné z: <<http://www.castellersdebarcelona.cat/international/what-exactly-are-castells-or-human-towers/>> (5. 4. 2016)

Seznam použitých zkratk a tabulek

Seznam zkratk

CEDA–Confederación Española de Derechas Autónomas
CiU–Convergència i Unió
CNC–Consell Nacional de Catalunya
CNDC–Consell Nacional de Democràcia Catalana
CUP–Candidatura d'Unitat Popular
Diada–Diada Nacional de Catalunya
ERC– Esquerra Republicana de Catalunya
Estatut–Estatut d'Autonomia de Catalunya
FNC–Front Nacional de Catalunya
Generalitat–Generalitat de Catalunya
ICV-EA–Iniciativa per Catalunya Verds-Esquerra Alternativa
Mancomunitat–Mancomunitat de Catalunya
OSN–Organizace spojených národů
PP–Partido Popular
PSC–Partit dels Socialistes de Catalunya
PSOE–Partido Socialista Obrero Español
UEFA–Unie evropských fotbalových asociací
UNESCOCAT–Centre UNESCO de Catalunya

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Definice národa
Tabulka č. 2: Typologie nacionalismu
Tabulka č. 3: Typologie nacionalismu se stejnými cíli
Tabulka č. 4: Typologie katalánského nacionalismu

Abstrakt

Španělsko má v posledních 200 letech rozmanitou historii. V rámci této doby si Španělsko prošlo několika politickými režimy. Při přechodu k demokracii vzniklo 17 autonomních oblastí. Jednou z nich je Katalánsko, které disponuje vyšší mírou autonomie. Cílem této bakalářské práce je určit, o jakou typologii nacionalismu se jedná v Katalánsku. Součástí práce jsou také projevy místního nacionalismu od jeho vzniku v 19. století a jak situace ve Španělsku ovlivnila katalánský nacionalismus. Druhá kapitola obsahuje deskripci elementů národa, které jsou určeny podle průnikové definice vybraných autorů v první kapitole, na příkladu Katalánska. Tato deskripce vede k zodpovězení výzkumné otázky, zda jsou Katalánci národ. Třetí kapitola analyzuje katalánský nacionalismus.

Klíčová slova: Katalánsko, nacionalismus, národ, typologie nacionalismu

Abstract

Spain has a diverse history in the last 200 years. Within this time, the political regimes have changed several times. 17 autonomous regions were established during the transition to democracy. One of them is Catalonia which has higher degree of autonomy. The aim of this bachelor thesis is to determine what kind of typology nationalism is in Catalonia. Part of this thesis is expressions of local nationalism since its inception in the 19th century and how the situation in Spain has affected Catalan nationalism. The second chapter contains a description of elements of the nation, which are determined by the intersection definitions of selected authors in the first chapter, on the case of Catalonia. The description leads to answer the question whether Catalans are nation. The third chapter analyses the Catalan nationalism.

Key words: Catalonia, nationalism, nation, typology of nationalism